

για έναν ζωντανό πλανήτη

**Δεσμεύσεις χωρίς εφαρμογή: η
περιβαλλοντική νομοθεσία στην
Ελλάδα**

Αθήνα, Ιούλιος 2007

Περιεχόμενα

A. Εισαγωγή	3
B. Πορίσματα ανά τομέα	5
1. Πρόσβαση σε περιβαλλοντική πληροφορία	5
2. Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ).....	5
3. Ποιότητα ατμοσφαιρικού αέρα – Κλιματική αλλαγή.....	7
4. Νερό	13
5. Φυσικό περιβάλλον και προστασία ειδών	15
α. Προστασία βιοτόπων	15
β. Προστασία ειδών χλωρίδας και πανίδας	16
γ. Δασική νομοθεσία.....	18
δ. Θαλάσσιο περιβάλλον	19
6. Θόρυβος.....	20
7. Χημικά	21
8. Απόβλητα	21
9. Περιβάλλον και βιομηχανία.....	25
10. Χωροταξικός σχεδιασμός	25
Γ. Συμπεράσματα	27

A. Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση είναι η τρίτη ετήσια επισκόπηση και κριτική ανάλυση της κατάστασης εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην Ελλάδα. Όπως στις δύο που προηγήθηκαν, έτσι και στην ανά χείρας έκθεση η περιβαλλοντική οργάνωση WWF Ελλάς επιχειρεί να δώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα της σημασίας του περιβαλλοντικού δικαίου, ως βασικού εργαλείου προστασίας του περιβάλλοντος, καθώς και των προβλημάτων εφαρμογής του και των ενδεδειγμένων λύσεων. Αναγνωρίζοντας ότι το εγχείρημα αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο, κυρίως λόγω της έλλειψης συνολικής και έγκυρης πληροφόρησης, της πολυπλοκότητας της σχετικής νομοθεσίας αλλά και της πολυδιάσπασης των αρμοδιοτήτων εφαρμογής της, το WWF Ελλάς επικεντρώνει την προσοχή στους δέκα κυριότερους περιβαλλοντικούς τομείς¹. Αν και η προστασία του περιβάλλοντος είναι πρωτίστως ζήτημα πολιτικών επιλογών, η προβληματική εφαρμογή των νόμων και της σχετικής νομολογίας των δικαστηρίων είναι σίγουρα ενδεικτική μιας γενικής πολιτικής απαξίωσης για το περιβαλλοντικό κεκτημένο.

Η σημαντικότερη ίσως εξέλιξη της τελευταίας χρονιάς που αφορά την περιβαλλοντική νομοθεσία ήταν η αγωνιώδης μεταφορά στο εθνικό δίκαιο 13 κοινοτικών οδηγιών. Για έξι από αυτές τις οδηγίες είχε προηγηθεί παραπομπή της Ελλάδας στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, λόγω της σημαντικής καθυστέρησης ενσωμάτωσης. Είναι όμως γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι πλέον έχουν μειωθεί οι εκκρεμότητες τυπικής ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών κοινοτικών οδηγιών. Υπάρχουν όμως σοβαρές παραλήψεις τόσο στην ουσιαστική εναρμόνιση με τις διατάξεις πολλών από αυτές τις οδηγίες, όσο και στην εφαρμογή τους. Ενδεικτικό είναι ότι οι υποθέσεις που εκκρεμούν στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής απαιτούν.

Μια σειρά από αρνητικές εξελίξεις επισκίασαν την προσπάθεια του ΥΠΕΧΩΔΕ να «καλύψει χαμένο έδαφος» με την τυπική ενσωμάτωση κοινοτικών οδηγιών στο εθνικό δίκαιο. Η σημαντικότερη και πλέον ανησυχητική από αυτές ήταν η προώθηση από την Κυβέρνηση πρότασης τροποποίησης του άρθρου 24 του Συντάγματος, με βασικό επιχείρημα ότι η σχετική νομολογία των δικαστηρίων παρέχει υπερβολική προστασία στα δάση και τις δασικές εκτάσεις. Με αυτό λοιπόν το σκεπτικό, η Ολομέλεια της Βουλής συμπεριέλαβε το 24 στα υπό αναθεώρηση άρθρα από την επόμενη αναθεωρητική Βουλή και έδωσε το έναυσμα για νέο αγώνα των περιβαλλοντικών οργανώσεων και των άλλων φορέων με περιβαλλοντικό προσανατολισμό για αποτροπή της υποβάθμισης των συνταγματικών εγγυήσεων της περιβαλλοντικής νομιμότητας στη χώρα μας. Η άλλη εξίσου αρνητική εξέλιξη ήταν η δια νόμου έγκριση περιβαλλοντικών όρων για τα έργα εκτροπής του Αχελώου, δια της οποίας η Βουλή με νομοθετική της πρωτοβουλία παρακάμπτει τη Δικαιοσύνη που έχει με τέσσερις αποφάσεις του ΣτΕ αποφανθεί κατά της νομιμότητας των σχεδίων εκτροπής.

Σε κεντρικό κυβερνητικό επίπεδο διαφάνηκε μια θετική προσπάθεια επιρροής της νομοθετικής δραστηριότητας προς την κατεύθυνση της απλούστευσης, κωδικοποίησης, διαφάνειας και αξιολόγησης των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων, μέσα από ειδική εγκύκλιο του Πρωθυπουργού προς τα αρμόδια κυβερνητικά όργανα². Η κατάσταση εφαρμογής όμως των κατευθύνσεων που περιγράφονται στην εγκύκλιο παραμένει ασαφής, ενώ υπάρχουν ενδείξεις για αγνόησή της, τουλάχιστον στο πλαίσιο της τυπικής ενσωμάτωσης σημαντικών κοινοτικών οδηγιών.

¹ Η επιλογή των τομέων που εξετάζονται και στις τρεις εκθέσεις βασίζεται στους τομείς που εξετάζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη δική της ετήσια έκθεση για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος. Δείτε τις εκθέσεις τις ΕΕ στην ιστοσελίδα της <http://ec.europa.eu/environment/law/implementation.htm>. Στην παρούσα έκθεση έχει προστεθεί η χωροταξία, καθώς στον τομέα αυτόν έχουν σημειωθεί σημαντικές εξελίξεις σε σύγκριση με προηγούμενα χρόνια.

² «Νομοθετική πολιτική και αξιολόγηση ποιότητας και αποτελεσματικότητας νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων». Εγκύκλιος Πρωθυπουργού. Αθήνα, 18 Ιουλίου 2006. Αρ. πρωτ. Υ190.

Ιδιαίτερη σημασία έχουν και κάποιες εξελίξεις στο Κοινοτικό επίπεδο, οι οποίες αναπόφευκτα επηρεάζουν και τη χώρα μας. Αυτές αφορούν κυρίως την ψήφιση από εαρινό Συμβούλιο Κορυφής του Ευρωπαϊκού Ενεργειακού Πακέτου και η ψήφιση του Κανονισμού REACH για τα χημικά. Ειδικότερα όσον αφορά την κλιματική αλλαγή, η αναμφισβήτητη πλέον αναγνώριση του φαινομένου ως ζητήματος προτεραιότητας για τη διεθνή σκηνή, δημιουργεί την αισιοδοξία ότι σύντομα θα δρομολογηθούν οι απαραίτητες πολιτικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση κρίσιμων περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως η ανταπόκριση των αρμόδιων υπηρεσιών, τόσο του ΥΠΕΧΩΔΕ όσο και των άλλων υπουργείων, στα αιτήματα του WWF Ελλάς για πληροφορίες στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας ήταν αισθητά βελτιωμένη σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Δεδομένου ότι η προηγούμενη χρονιά ήταν η πρώτη κατά την οποία εφαρμόζεται η ενσωματωμένη πλέον Οδηγία για την πρόσβαση στην περιβαλλοντική πληροφορία, ελπίζουμε ότι η αλλαγή αυτή θα συνεχισθεί και θα ενισχυθεί περαιτέρω με την ενημέρωση των ιστοσελίδων των αρμόδιων υπηρεσιών.

Τέλος, θερμές ευχαριστίες οφείλουμε στην εταιρεία Intrasoft για την επί πέντε χρόνια δωρεάν παραχώρηση πρόσβασης στη βάση νομικών δεδομένων NOMOS. Επίσης θερμές ευχαριστίες οφείλουμε στους υπαλλήλους των υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Μεταφορών και Επικοινωνιών, Εμπορικής Ναυτιλίας και του Γενικού Χημείου του Κράτους, οι οποίοι παρά τον φόρτο εργασίας τους με προθυμία παρείχαν στους συνεργάτες του WWF Ελλάς σημαντικές πληροφορίες για τις εξελίξεις στους τομείς αρμοδιότητάς τους. Επίσης, ευχαριστούμε τον Γιώργο Πολίτη, δικηγόρο-ΜΔΕ Πολεοδομία και Χωροταξία και την αρχιτέκτονα-πολεοδόμο Μυρτώ Κολλίρη, μέλος της ομάδας περιβάλλοντος και χωροταξίας του ΤΕΕ για τα πολύτιμα σχόλιά τους.

B. Πορίσματα ανά τομέα

1. Πρόσβαση σε περιβαλλοντική πληροφορία

Παρά τη σαφή σχετική κοινοτική και διεθνή νομοθεσία, η δυσκολία πρόσβασης πολιτών και οργανώσεων σε σημαντικές πληροφορίες για το περιβάλλον, εξακολουθεί να αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες δυσπιστίας της κοινωνίας έναντι των αρμόδιων υπηρεσιών της Διοίκησης. Μέσα στην προηγούμενη χρονιά σημειώθηκε σαφής πρόοδος στον νευραλγικό τομέα της βελτίωσης του επιπέδου ανταπόκρισης των δημόσιων υπηρεσιών σε αιτήματα για παροχή πληροφοριών με περιβαλλοντική σημασία. Παρόλα αυτά, η κοινοποίηση πολιτικά «ευαίσθητων» πληροφοριών περιβαλλοντικού χαρακτήρα, όπως οι χρηματοδοτήσεις περιβαλλοντικών έργων από το Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών & Πολοδομικών Σχεδίων (ΥΠΕΧΩΔΕ), εξακολουθεί να αποφεύγεται από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Οι σημαντικότερες εξελίξεις αφορούν την παραίτηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από την προσφυγή κατά της Ελλάδας στο ΔΕΚ για μη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2003/4/ΕΚ³ για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες (υπόθεση C-85/06). Αυτή την περίοδο προωθούνται κάποιες πρακτικές και υπηρεσιακές ρυθμίσεις για την εφαρμογή της αν και ακόμα εκκρεμεί η πλήρης εφαρμογή της Οδηγίας (καθιέρωση χώρου για την εξέταση των πληροφοριών, δημιουργία μητρώων).

2. Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ)

Η βασικότερη εξέλιξη της προηγούμενης χρονιάς είναι η παραπομπή της Ελλάδας στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (C-68/06) για μη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ⁴ σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων (Οδηγία ΣΠΕ), η οποία συνετέλεσε στην τυπική ενσωμάτωση με ΚΥΑ⁵ τον Σεπτέμβριο του 2006. Οι διαδικασίες μεταφοράς έπρεπε να έχουν ολοκληρωθεί από τις 21 Ιουλίου 2004. Με τη δημοσίευση σε ΦΕΚ της ΚΥΑ ενσωμάτωσης, η Επιτροπή παραιτήθηκε της προσφυγής.

Η ΚΥΑ ενσωμάτωσης δυστυχώς δεν αντανάκλα την πολιτική σημασία της Οδηγίας ΣΠΕ (Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση) για την ουσιαστική ενσωμάτωση του περιβάλλοντος στον σχεδιασμό έργων και προγραμμάτων, αλλά την αντιμετωπίζει ως μια τυπική διαδικασία που μάλλον θα επιβαρύνει παρά θα διευκολύνει τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης των παρεμβάσεων που εμπίπτουν στις διατάξεις της. Τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ΚΥΑ είναι τα εξής:

- **Ελλιπής συνάρθρωση με τις διαδικασίες έγκρισης σχεδίων** που προβλέπει η υπόλοιπη περιβαλλοντική νομοθεσία. Ιδιαίτερως όσον αφορά τη νομοθεσία εφαρμογής της Οδηγίας πλαίσιο για το Νερό⁶ και τον ν. 2742/1999⁷, η απουσία συντονισμού των παράλληλων διαδικασιών είναι προφανής. Παράλληλα, δεν είναι καθόλου σαφής η σχέση της διαδικασίας ΣΠΕ με την ισχύουσα νομοθεσία

³ Οδηγία 2003/4/ΕΚ «για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και για την κατάργηση της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου», (ΕΕ L 41/26 της 14.2.2003). Η μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο πραγματοποιήθηκε με το ΦΕΚ Β'327/ 17.3.2006.

⁴ Οδηγία 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων», (ΕΕ L 197/30 της 21.7.2001).

⁵ ΚΥΑ 107017 ΦΕΚ Β'1225/5.9.2006 «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001».

⁶ Οδηγία 2000/60/ΕΚ «για τη θέσπιση πλαισίου δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327/1 της 22.12.2000).

⁷ Νόμος 2742/ΦΕΚ Α'207/07.10.1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη & άλλες διατάξεις».

για τις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, με την οποία εκτιμάται ότι θα προκληθούν συγχύσεις και όχι οι επιθυμητές συνέργιες.

- **Περιορισμένες διαδικασίες διαβούλευσης.** Συγκεκριμένα, η υποχρέωση της Διοίκησης για δημοσιοποίηση των στρατηγικών μελετών περιορίζεται στη δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης σε τουλάχιστον δύο ημερήσιες εφημερίες (άρθρο 7, παρ. 4.2.α), ενώ αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια της αρχής σχεδιασμού η χρήση οποιουδήποτε άλλου μέσου δημοσιοποίησης (άρθρο 7, παρ. 5). Αξίζει να σημειωθεί ότι η διαφάνεια στη διαδικασία λήψης αποφάσεων αποτελεί βασικό στόχο και κατεύθυνση της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ.
- **Περιορισμένο πεδίο εφαρμογής.** Παρά το γεγονός πως η Οδηγία 2001/42/ΕΚ αναφέρεται σε «σχέδια και προγράμματα» με τρόπο ιδιαίτερα ασαφή, αφήνοντας ανοιχτό το πεδίο εφαρμογής στα κράτη μέλη, η Ελλάδα επέλεξε έναν εξαιρετικά στενό και περιοριστικό ορισμό. Ουσιαστικά λοιπόν, η διαδικασία ΣΠΕ στη χώρα μας αφορά ουσιαστικά μόνο όσες παρεμβάσεις περιγράφονται σαφώς στην οδηγία⁸. Τα σχέδια και προγράμματα άλλων κλάδων με περιβαλλοντικές προφανείς επιπτώσεις δεν εντάσσονται αυτομάτως σε διαδικασία ΣΠΕ αλλά υποβάλλονται σε διαδικασία προελέγχου για να διαπιστωθεί αν εντάσσονται ή όχι στις διατάξεις της οδηγίας. Με τον τρόπο αυτό υποβαθμίζεται η οδηγία σε πρόσθετη γραφειοκρατική διαδικασία η οποία θα επιβαρύνει μόνο συγκεκριμένες κατηγορίες παρεμβάσεων.

Οι πρώτες εφαρμογές ΣΠΕ στη χώρα τέθηκαν σε δημόσια διαβούλευση τη χρονιά που πέρασε και αφορούσαν κάποια επιχειρησιακά προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007-2013 και τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ) τον Τουρισμό (ΕΠΧΣΑΑ-Τ) και τη Βιομηχανία (ΕΠΧΣΑΑ-Β). Ειδικά όσον αφορά τη διαδικασία ΣΠΕ για το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ, τόσο το περιεχόμενο, όσο και η διαδικασία διαβούλευσης κρίνονται ως πολύ ικανοποιητικά και θέτουν ένα καλό προηγούμενο για τις επόμενες εφαρμογές της Οδηγίας ΣΠΕ, δεδομένων βεβαίως των περιορισμών που περιγράφηκαν προηγουμένως. Αντίθετα, η διαδικασία ΣΠΕ για τα επιχειρησιακά προγράμματα της νέας περιόδου αποδεικνύεται αρκετά προβληματική και ασυνεπής, καθώς διαφορετική διαδικασία ακολουθείται για το κάθε πρόγραμμα, ενώ η ποιότητα των μελετών διαφοροποιείται σημαντικά ανά πρόγραμμα.

Μία αρνητική εξέλιξη που χρήζει αναφοράς είναι η καθυστέρηση αποστολής των απαιτούμενων εθνικών εκθέσεων εφαρμογής της Σύμβασης ESPOO⁹ για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διασυνοριακό επίπεδο. Όπως επισημαίνεται σε επιστολή της Επιτροπής Εφαρμογής ESPOO προς τις αρμόδιες εθνικές αρχές, η Ελλάδα δεν έχει υποβάλει εκθέσεις εφαρμογής για το 2003 και το 2006, γεγονός το οποίο μπορεί στο μέλλον να ερμηνευθεί ως ελλιπής εφαρμογή.

Συνολικά, όπως είχε συζητηθεί εκτενέστερα στην έκθεση του 2005, η διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων παραμένει απαξιωμένη, καθώς λειτουργεί κατά βάση ως μέθοδος περιβαλλοντικής δικαιολόγησης έργων, παρά ως

⁸ Σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της ΚΥΑ 107017 ΦΕΚ Β'1225/5.9.2006, οι παρεμβάσεις που υπόκεινται σε ΣΠΕ είναι οι εξής: Επιχειρησιακά Προγράμματα του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και λοιπά σχέδια και προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση που αφορούν γεωργία, δασοπονία, αλιεία, ενέργεια, βιομηχανία, μεταφορές, διαχείριση αποβλήτων και υδάτινων πόρων, τηλεπικοινωνίες, τουρισμό, πολεοδομικό ή χωροταξικό σχεδιασμό• Ειδικά και Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης• Ρυθμιστικά Σχέδια• Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια• Σχέδια Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτών Πόλεων• Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων• Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων• Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων• Περιοχές Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης• Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης• Σχέδια Διαχείρισης Υδάτινων Συστημάτων• Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων.

⁹ Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context of the United Nations Economic Commission for Europe. Η Σύμβαση ESPOO υπογράφηκε το 1991 και τέθηκε σε ισχύ το 1997. Η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση με τον νόμο 2540/1997 ΦΕΚ Α'249/15.12.97 «Κύρωση της Σύμβασης για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διασυνοριακά πλαίσια».

ουσιαστικό εργαλείο περιβαλλοντικού σχεδιασμού και εκ των προτέρων περιβαλλοντικής εκτίμησης των επιπτώσεων αυτών των παρεμβάσεων.

3. Ποιότητα ατμοσφαιρικού αέρα – Κλιματική αλλαγή

α. Κλιματική αλλαγή

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σημείο αναφοράς πρέπει να θεωρούνται οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου¹⁰ σχετικά με το ενεργειακό μέλλον της Ευρώπης και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Στο πλαίσιο της Συνόδου Κορυφής του Μαρτίου 2007, οι ηγέτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφώνησαν σε μείωση κατά 30% των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρώπη μέχρι το 2020, λαμβάνοντας ως τιμή βάσης τις εκπομπές κατά το έτος 1990, με την προϋπόθεση ότι και άλλες βιομηχανικές χώρες θα αναλάβουν δράση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ανεξάρτητα όμως από τη δράση που θα λάβουν οι άλλες χώρες, τα κράτη μέλη συμφώνησαν σε μείωση 20% των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου μέσα στο ίδιο χρονικό πλαίσιο. Επίσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε υπέρ δεσμευτικών στόχων για κατά 20% συμμετοχή των ανανεώσιμων πηγών στη παραγωγή ενέργειας, για αντικατάσταση της βενζίνης και του ντίζελ σε ποσοστό 10% από περιβαλλοντικά πιστοποιημένα βιοκαύσιμα και σε έναν ενδεικτικό στόχο για 20% εξοικονόμηση ενέργειας μέχρι το 2020. Το Συμβούλιο Κορυφής της ΕΕ έθεσε το γενικό πλαίσιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πάντα με την συμβολή των Κρατών Μελών, καλείται να υποβάλει προτάσεις για το πώς θα μεταφραστούν αυτοί οι στόχοι σε εθνικές δεσμεύσεις. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, οι στόχοι, που συμφωνήθηκαν, είναι πλέον αδιαπραγμάτευτοι και αποτελεί υποχρέωση των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένης και της χώρας μας, να τους υλοποιήσουν.

Σε εθνικό επίπεδο, μετά από πολυετή καθυστέρηση, την 1^η Φεβρουαρίου του 2007 ανακοινώθηκε το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ), το οποίο μαζί με τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων τέθηκε σε διαβούλευση. Το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ θέτει τις προδιαγραφές για την εγκατάσταση μονάδων ΑΠΕ στο σύνολο της επικράτειας λαμβάνοντας υπόψη μεταξύ άλλων το δυναμικό της κάθε περιοχής και τη φέρουσα ικανότητα. Το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ πρέπει να θεωρηθεί ως ιδιαίτερα θετική εξέλιξη για τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό της ανάπτυξης των εφαρμογών των ΑΠΕ στη χώρα μας¹¹.

Όσον αφορά το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών, η Ελλάδα κατέθεσε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2^ο Εθνικό Σχέδιο Κατανομής Δικαιωμάτων Εκπομπών για την περίοδο 2008 – 2012, τη 1^η Σεπτεμβρίου του 2006. Η Ελλάδα συνεχίζει να προμοδοτεί τις ρυπογόνες εγκαταστάσεις, δίνοντας περισσότερα ετήσια δικαιώματα στις επιχειρήσεις¹² για τη 2^η φάση εφαρμογής του συστήματος σε σχέση με αυτά που έδωσε για τη πρώτη φάση (περίοδος 2005 – 2007). Χαρακτηριστικό είναι ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που αξιολόγησε το Ελληνικό Σχέδιο Κατανομής, με απόφαση¹³ της στις 29 Νοεμβρίου του 2006 ζήτησε από την Ελλάδα να περιορίσει¹⁴ τα συνολικά δικαιώματα που δόθηκαν στις ελληνικές επιχειρήσεις που συμμετέχουν στο σύστημα. Η Ελλάδα απάντησε στην απόφαση αυτή, εκφράζοντας τις αντιρρήσεις της και ζητώντας να της επιτραπεί να διατηρήσει τα συνολικά δικαιώματα, όπως αυτά καταμετρήθηκαν αρχικά, δηλαδή στα 75,5 εκ. τόνους CO₂ ετησίως. Μέχρι σήμερα, το

¹⁰ European Council conclusions. Βρυξέλλες, 9 March 2007. <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cmsData/docs/pressData/en/ec/93135.pdf>

¹¹ Τα σχόλια του WWF Ελλάς για το ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα <http://climate.wwf.gr>

¹² Για την 2η φάση του συστήματος (2008 – 2012), η Ελληνική Πολιτεία στο 2ο Εθνικό Σχέδιο Κατανομής Δικαιωμάτων Εκπομπών σχεδίασε να δώσει δωρεάν 75,5 εκ. τόνους CO₂ –ετησίως- στις υπόχρεες επιχειρήσεις έναντι 71,4 εκ τόνους CO₂ –ετησίως- που δόθηκαν στο 1ο Σχέδιο Κατανομής Δικαιωμάτων Εκπομπών για τη περίοδο 2005 - 2007

¹³ http://ec.europa.eu/environment/climat/pdf/nap2006/20061128_el_nap_el.pdf

¹⁴ Η Επιτροπή ζήτησε αντί για 75,5 εκ. τόνους CO₂ να εκχωρηθούν στις επιχειρήσεις 69,1 εκ. τόνοι ετησίως. Το ΥΠΕΧΩΔΕ σύμφωνα με δηλώσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος θεωρεί άδικη μείωση αυτή.

τελικό Σχέδιο Κατανομής Δικαιωμάτων Εκπομπών για την περίοδο 2008 – 2012 δεν έχει οριστικοποιηθεί, καθώς αναμένεται ακόμα, τουλάχιστον με τα μέχρι τώρα δεδομένα, η οριστική απάντηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο αίτημα της ελληνικής πλευράς.

Επίσης, προχώρησε και η αναθεώρηση του Εθνικού Προγράμματος μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Η σχετική πρόταση αναθεώρησης τέθηκε σε διαβούλευση στις 31 Νοεμβρίου του 2006. Αν και η επικαιροποίηση της έκθεσης του 2002¹⁵ σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα δεν υπαγορεύεται άμεσα από την ελληνική νομοθεσία, πρέπει να τονιστεί ότι είναι πολύ σημαντική για την επίτευξη των υποχρεώσεων της Ελλάδας, όπως αυτές απορρέουν από το Πρωτόκολλο του Κιότο. Και αυτό γιατί είναι επιτακτική η ανάγκη για την αποτύπωση της πραγματικής υφιστάμενης κατάστασης για τη μέχρι τώρα απόδοση των μέτρων που θα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής σε σχέση με τις προβλέψεις που είχαν γίνει το 2002, αλλά και για την αναθεώρηση των τάσεων της μελλοντικής πορείας εφαρμογής τους. Μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για να εντοπιστούν οι αδυναμίες και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα σε αυτόν τον τομέα, αλλά και για να επαναπροσδιοριστούν οι απαιτούμενες δράσεις που θα εξασφαλίσουν την τήρηση των δεσμεύσεων της. Πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι η ανακοίνωση της διαβούλευσης για την αναθεώρηση του Προγράμματος την συγκεκριμένη χρονική στιγμή ήταν άκαιρη. Τα αποτελέσματα της έκθεσης που τέθηκε σε διαβούλευση, βασίζονται και στα στοιχεία σχετικά με τα δικαιώματα των εκπομπών των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στο Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών για τη περίοδο 2008 -2012. Αυτά τα στοιχεία, όμως, προέρχονται από το 2^ο Εθνικό Σχέδιο Κατανομής, όπως αυτό κατατέθηκε αρχικά από τη χώρα μας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το οποίο η Ελλάδα κλήθηκε να τροποποιήσει. Η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μείωση των συνολικών δικαιωμάτων εκπομπών που κατανεμήθηκαν από τη χώρα μας στις επιχειρήσεις στο πλαίσιο της εφαρμογής του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών, περιλαμβάνει και ορισμένες παρατηρήσεις για μη δικαιολόγηση κάποιων μειώσεων εκπομπών από μέτρα σε τομείς που δεν εμπίπτουν στην Οδηγία εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών, οι οποίες επίσης δεν λαμβάνονται υπόψη από την αναθεώρηση του 2^{ου} Εθνικού Προγράμματος. Είναι προφανές, ότι μια πραγματική επικαιροποίηση θα ακολουθούσε μια λογική συνέχεια σχετικά με αυτό το θέμα, ξεκινώντας πρώτα με τα στοιχεία του τελικού 2^{ου} Εθνικού Σχεδίου Κατανομής, που ακόμα εκκρεμεί και προχωρώντας μετά σε οποιαδήποτε διαδικασία διαβούλευσης του Προγράμματος για τη μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Εντωμεταξύ, η Ελλάδα δεν έχει ενσωματώσει ακόμα την Οδηγία 2004/8/ΕΚ¹⁶ για την προώθηση της συμπαραγωγής ενέργειας, η προβλεπόμενη προθεσμία για την ενσωμάτωση της οποίας έληξε τον Φεβρουάριο του 2006. Η οδηγία αυτή προβλέπει την ενίσχυση της τεχνολογίας για συμπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας που έχει ως αποτέλεσμα σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας.

Εκκρεμεί, επίσης, και η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/91/ΕΚ¹⁷ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, για την οποία το χρονικό περιθώριο μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο εξέπνευσε τον Ιανουάριο του 2006. Η Ελλάδα κοινοποίησε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την πρόθεση της να καθυστερήσει τουλάχιστον για μια τριετία την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν τη διάθεση των πιστοποιητικών ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων στον υποψήφιο αγοραστή ή μισθωτή και την τακτική επιθεώρηση των λεβήτων και συστημάτων κλιματισμού, όπως προβλέπεται από το

¹⁵ Ελληνική Δημοκρατία, ΥΠΕΧΩΔΕ, «Κλιματική Αλλαγή, Εθνικό πρόγραμμα μείωσης εκπομπών αερίων φαινομένου θερμοκηπίου», Αθήνα 2002.

¹⁶ Οδηγία 2004/8/ΕΚ «για την προώθηση της συμπαραγωγής ενέργειας βάσει της ζήτησης για χρήση θερμότητα στην εσωτερική αγορά ενέργειας και για την τροποποίηση της οδηγίας 92/42/ΕΟΚ» (ΕΕ L 52/50 της 21.2.2004).

¹⁷ Οδηγία 2002/91/ΕΚ «για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων» (ΕΕ L 1/65 της 4.1.2003).

άρθρο 15.2 της οδηγίας. Όμως αυτή η καθυστέρηση στην εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων δε δικαιολογεί καθυστέρηση στην ενσωμάτωση και εφαρμογή των υπολοίπων διατάξεων της οδηγίας. Σχετική αιτιολογημένη γνώμη εστάλη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούνιο του 2006.

Παρόλα αυτά, η Ελληνική Πολιτεία με κύριο φορέα υλοποίησης το Υπουργείο Ανάπτυξης¹⁸, προχώρησε σε ορισμένα μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας σε κτίρια του δημόσιου τομέα μέσα από μεμονωμένες κοινές υπουργικές αποφάσεις¹⁹, οι οποίες έχουν ως στόχο την προληπτική συντήρηση των κλιματιστικών εγκαταστάσεων, την αντικατάσταση των κοινών λαμπτήρων με λαμπτήρες εξοικονόμησης ενέργειας, τη μείωση της άεργου ισχύος και την σύνδεση των κτιρίων του δημοσίου με φυσικό αέριο, όπου υπάρχει δίκτυο. Ταυτόχρονα, το Υπουργείο Ανάπτυξης για τρίτη συνεχόμενη χρονιά προχώρησε στην παροχή οικονομικών κινήτρων στους μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες για τον περιορισμό της ζήτησης ισχύος τους καλοκαιρινούς μήνες. Είναι γεγονός ότι οι συγκεκριμένες δράσεις είναι σημαντικές, καθώς πραγματικά συμβάλλουν στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι αποτελούν αποσπασματικά μέτρα, τα οποία αποσκοπούν κυρίως στην αντιμετώπιση της πιθανότητας μπλακ άουτ κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Τέτοιου είδους μεμονωμένα μέτρα δεν μπορούν να αντισταθμίσουν την έλλειψη θεσμοθετημένων μακροπρόθεσμων στόχων εξοικονόμησης ενέργειας σε όλους τους τομείς της οικονομίας, οι οποίοι μπορούν να επιτευχθούν μόνο μέσα από έναν ολοκληρωμένο και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, σύμφωνα με την νέα Οδηγία 2006/32/ΕΚ²⁰ 'για την ενεργειακή απόδοση κατά την τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες', η Ελλάδα όπως και τα υπόλοιπα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι πλέον υποχρεωμένη να υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα σχέδιο δράσης ενεργειακής απόδοσης (ΣΔΕΑ) , όπου θα περιγράφονται τα σχετικά μέτρα και η στρατηγική της χώρας για την επίτευξη ενός ενδεικτικού στόχου εξοικονόμησης ενέργειας 9% για το ένατο έτος εφαρμογής της οδηγίας, μεριμνώντας ώστε ο δημόσιος τομέας να επιτελεί υποδειγματικό ρόλο. Αν και η νέα αυτή Οδηγία, η οποία θεσπίστηκε προς επίτευξη των στόχων για βελτίωση των δεικτών στην εξοικονόμηση ενέργειας, έχει προθεσμία ενσωμάτωσης την 17^η Μαΐου του 2008, προβλέπεται η υποβολή του πρώτου σχεδίου δράσης ενεργειακής απόδοσης του κάθε κράτους μέλους ως τις 30 Ιουνίου του 2007. Σύμφωνα με το Υπουργείο Ανάπτυξης, η Ελλάδα θα καθυστερήσει να καταθέσει το σχέδιο δράσης της, καθώς αναμένεται να είναι έτοιμο στο τέλος του έτους.

Αντίθετα, η Ελλάδα προχώρησε στην ενσωμάτωση της Οδηγίας 2004/101/ΕΚ²¹ σχετικά με τους μηχανισμούς έργων του Πρωτοκόλλου του Κιότο με καθυστέρηση 15 μηνών από την προβλεπόμενη ημερομηνία ενσωμάτωσης. Ειδικότερα, η Οδηγία 2004/101/ΕΚ συνδέει τους δύο ευέλικτους μηχανισμούς του Πρωτοκόλλου του Κιότο α) τον μηχανισμό της από κοινού εφαρμογής (joint implementation) και β) τον μηχανισμό καθαρής ανάπτυξης (clean development mechanism) με το ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου. Ο μηχανισμός της από κοινού εφαρμογής αναφέρεται στην από κοινού εφαρμογή έργων από αναπτυγμένες χώρες οι οποίες δεσμεύονται για την μείωση των εκπομπών τους με

¹⁸ Κυρίως σε συνεργασία με τα Υπουργεία Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών

¹⁹ ΚΥΑ 7625/378/2007 (ΦΕΚ Β' 651/27.4.2007), ΚΥΑ Δ5 – ΗΛ/Β/οικ.20168/2006 (ΦΕΚ Β' 1554/24.10.2006), ΚΥΑ Δ5/ΗΛ/Β/Φ1.α/9021/2005 (ΦΕΚ Β' 689/23.5.2005) και ΥΑ Δ5/ΗΛ/Β/16954/2005 (ΦΕΚ Β' 1343/26.9.2005)

²⁰ Οδηγία 2006/32/ΕΚ για την ενεργειακή απόδοση κατά την τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες και για την κατάργηση της οδηγίας 93/76/ΕΟΚ» (ΕΕ L 114/64 της 27.4.2006).

²¹ ΦΕΚ Β' 286/2.03.2007 «Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 54409/2632/2004 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 1931), σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2004/101/ΕΚ "για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ σχετικά με την θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας, όσον αφορά τους μηχανισμούς έργων του Πρωτοκόλλου του Κιότο" του Συμβουλίου της 27ης Οκτωβρίου 2004».

τέτοιο τρόπο ώστε όλες οι εμπλεκόμενες χώρες να επωφελοούνται. Ο μηχανισμός της καθαρής ανάπτυξης αφορά την κατασκευή έργων σε αναπτυσσόμενες χώρες (π.χ. μέσω αναπτυξιακής βοήθειας που συμβάλλει στην μεταφορά νέων τεχνολογιών σε τρίτες χώρες) με σκοπό τη μείωση των εκπομπών των ανεπτυγμένων χωρών. Με την υλοποίηση έργων μείωσης των εκπομπών, που προβλέπονται από τους δύο αυτούς μηχανισμούς, οι χώρες ή εγκαταστάσεις που δεσμεύονται για μείωση των εκπομπών τους μπορούν να λαμβάνουν πιστωτικά όρια τα οποία συμβάλλουν εν μέρει στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε τον Ιούνιο του 2007 να κλείσει την υπόθεση κατά της Ελλάδας, για μη διαβίβαση σημαντικών πληροφοριών στο πλαίσιο της Απόφασης της Επιτροπής 2005/166/ΕΚ²². Η Ελλάδα έλαβε την πρώτη προειδοποιητική επιστολή τον Οκτώβριο του 2006 και αιτιολογημένη γνώμη τον Μάρτιο του 2007 γιατί δε διαβίβασε την πλήρη σειρά σημαντικών τεχνικών στοιχείων που απαιτούνται για τον προσδιορισμό του οικείου επιτρεπόμενου επιπέδου εκπομπών, σε τόνους («καταλογισμένη ποσότητα»), βάσει του πρωτοκόλλου του Κιότο.

Η πιο αξιοσημείωτη όμως αρνητική εξέλιξη της τελευταίας χρονιάς ήταν η δημοσιοποίηση της είδησης πως η Ελλάδα ξεπέρασε το 2005 για πρώτη φορά το όριο των εκπομπών που έχει δικαίωμα να εκπέμψει μέχρι το 2012 στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κιότο. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής²³, κατά το 2005 η Ελλάδα αύξησε τις εκπομπές της κατά 25,4%, δηλαδή 0,4% πάνω από το όριο που μας είχε τεθεί. Έτσι, η συνολική αύξηση έως το 2010 προβλέπεται να είναι ακόμα μεγαλύτερη, καθώς δεν έχουν ληφθεί ακόμα όλα τα απαραίτητα μέτρα βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας, προώθησης των ΑΠΕ, και μείωσης των εκπομπών. Τα στοιχεία αναμφίβολα αποτελούν απόδειξη της παταγώδους αποτυχίας των κυβερνητικών πολιτικών για το κλίμα των τελευταίων δέκα χρόνων.

β. Στιβάδα του όζοντος

Το ΔΕΚ ανακοίνωσε στις 14 Δεκεμβρίου 2006 καταδικαστική απόφαση κατά της Ελλάδας για ατελή εφαρμογή διατάξεων του Κανονισμού 2037/2000²⁴ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος (υπόθεση C-390/05), σε συνέχεια προσφυγής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ατελή εφαρμογή των άρθρων 16.5, 16.6 και 17.1. Ο Κανονισμός αυτός συντελεί στην τήρηση από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τη Σύμβαση της Βιέννης και από τις τροποποιήσεις και αναπροσαρμογές του Πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ²⁵.

Η καταδικαστική απόφαση του ΔΕΚ βασίστηκε σε βασικά θεσμικά και νομικά κενά στην εθνική νομοθεσία που καλείται να εφαρμόσει τον Κοινοτικό Κανονισμό. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ΔΕΚ, η Ελλάδα δεν έχει θεσπίσει κανόνες για τον καθορισμό των ελάχιστων απαιτήσεων όσον αφορά τα προσόντα του προσωπικού στο οποίο ανατίθεται η ανάκτηση, η ανακύκλωση, η ποιοτική αποκατάσταση και η καταστροφή των ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος. Επίσης, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο δεν προβλέπει τη λήψη όλων των αναγκαίων

²² Απόφαση της Επιτροπής 2005/166/ΕΚ «για θέσπιση των κανόνων εφαρμογής της απόφασης αριθ. 280/2004/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον μηχανισμό παρακολούθησης των εκπομπών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου στην Κοινότητα και εφαρμογής του πρωτοκόλλου του Κιότο» (ΕΕ L 55/57 της 1.3.2005)

²³ European Environment Agency, "Technical report No 7/2007, Annual European Community greenhouse gas inventory 1990–2005 and inventory report 2007", Submission to the UNFCCC Secretariat, 27 May 2007.

²⁴ Κανονισμός (ΕΚ) 2037/2000 «για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος» (ΕΕ L 244 της 29.9.2000)

²⁵ Vienna Convention on the Protection of Ozone Layer και Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer. Η κύρωση της Σύμβασης και του Πρωτοκόλλου πραγματοποιήθηκε με τον Νόμο 1818/1988 «Κύρωση Σύμβασης Βιέννης και Πρωτοκόλλου Μόντρεαλ» (ΦΕΚ Α'253/15.11.88).

προληπτικών μέτρων προκειμένου ο σταθερός εξοπλισμός με φορτίο ψυκτικού ρευστού άνω των τριών κιλών να ελέγχεται ετησίως ως προς τυχόν διαρροές. Ακόμη, η Ελλάδα δεν υπέβαλε στην Επιτροπή, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001, τεκμηριωμένη έκθεση με στοιχεία σχετικά με τις διαθέσιμες εγκαταστάσεις και τις ποσότητες χρησιμοποιημένων ελεγχόμενων ουσιών που ανακτήθηκαν, ανακυκλώθηκαν, αποκαταστάθηκαν ποιοτικά ή καταστράφηκαν. Ως εκ τούτου, το ΔΕΚ έκρινε ότι οι παραλείψεις αυτές αποτελούν παραβιάσεις των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τα εν λόγω άρθρα του Κανονισμού 2037/2000 για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος.

Καθώς η Ελλάδα δε συμμορφώθηκε με την εν λόγω απόφαση του ΔΕΚ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάρτιο του 2007 απέστειλε νέα προειδοποιητική επιστολή, κινώντας τη διαδικασία για νέα υπόθεση ενώπιον του ΔΕΚ. Για την αποφυγή νέας παραπομπής στο ΔΕΚ, προωθείται ΚΥΑ που θα ρυθμίζει τα ζητήματα που προκύπτουν από την ισχύουσα σχετική εθνική νομοθεσία.

Επιπλέον της παραπάνω ανοιχτής υπόθεσης και σε συνέχεια προειδοποιητικής επιστολής που είχε στείλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Απρίλιο 2006 για την κακή εφαρμογή άλλων διατάξεων του ίδιου Κανονισμού (άρθρα 4.4 (iv), 5.3 και 20.3), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε αιτιολογημένη γνώμη τον Μάρτιο 2007 ειδικά για την κακή εφαρμογή του άρθρου 20.3. Η συγκεκριμένη απόφαση της Επιτροπής αφορά την παράλειψη διενέργειας δειγματοληπτικών ελέγχων στις εισαγωγές των ελεγχόμενων από τον Κανονισμό ουσιών. Η υπόθεση εκκρεμεί.

Σε διεθνές επίπεδο, εκκρεμεί η μη συμμόρφωση της χώρας μας με το άρθρο 2 παρ. 5 του Πρωτοκόλλου του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος. Σύμφωνα με την απόφαση XVIII/25 της 18^{ης} Συνάντησης των Συμβαλλομένων μερών του Πρωτοκόλλου (30 Οκτωβρίου – 3 Νοεμβρίου 2006), η Ελλάδα ξεπέρασε τη μέγιστη επιτρεπόμενη ποσότητα παραγωγής χλωροφθορανθράκων CFC το 2005 παραλείποντας να ενημερώσει τη Γραμματεία της Σύμβασης για το Όζον σχετικά με τη μεταφορά δικαιωμάτων παραγωγής χλωροφθορανθράκων (CFC) από τη Μεγάλη Βρετανία και τη Βόρειο Ιρλανδία.

Μετά από συζήτηση με το ΥΠΕΧΩΔΕ προέκυψε ότι πλέον η παραγωγή CFC στη χώρα μας έχει σταματήσει, διότι η μοναδική μονάδα παραγωγής έκλεισε. Επιπλέον, δε διαφαίνεται ενδιαφέρον από πλευράς άλλων παραγωγών, διότι πλέον τα εναπομείναντα δικαιώματα μέχρι το 2010 (οριστική παύση παραγωγής παγκοσμίως) είναι ελάχιστα.

γ. Ατμοσφαιρική ρύπανση

Με σημαντικές καθυστερήσεις μεταφέρθηκαν στο εθνικό δίκαιο²⁶ οι Οδηγίες 2002/88/ΕΚ²⁷ και 2004/26/ΕΚ²⁸ σχετικά με τα μέτρα κατά της εκπομπής αερίων και σωματιδίων ρύπων προερχόμενα από κινητήρες εσωτερικής καύσης που τοποθετούνται σε μη οδικά κινητά μηχανήματα. Λόγω των σημαντικών αυτών καθυστερήσεων στην ενσωμάτωση των δύο Οδηγιών, τον Οκτώβριο του 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέπεμψε την Ελλάδα στο ΔΕΚ, (C-490/06 για την Οδηγία 2002/88/ΕΚ και C-479/06 για την Οδηγία 2004/26). Με την ολοκλήρωση της μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραιτήθηκε από τις δύο αυτές προσφυγές.

²⁶ ΚΥΑ Δ13/0/121 ΦΕΚ Β'53/24.1.2007, «Μέτρα κατά της εκπομπής αερίων & σωματιδίων ρύπων από κινητήρες εσωτερικής καύσης σε μη οδικά μηχανήματα».

²⁷ Οδηγία 2002/88/ΕΚ «που τροποποιεί την Οδηγία 97/68/ΕΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα ληπτά μέτρα κατά της εκπομπής αερίων και σωματιδιακών ρύπων προερχόμενων από κινητήρες εσωτερικής καύσης που τοποθετούνται σε μη οδικά κινητά μηχανήματα» (ΕΕ L 35/28 της 11.2.2003)

²⁸ Οδηγία 2004/26/ΕΚ «για την τροποποίηση της οδηγίας 97/68/ΕΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα ληπτά μέτρα κατά της εκπομπής αερίων και σωματιδιακών ρύπων προερχόμενων από κινητήρες εσωτερικής καύσης που τοποθετούνται σε μη οδικά κινητά μηχανήματα» (ΕΕ L 225/3 της 25/6/2004)

Επίσης, με καθυστέρηση κάποιων μηνών ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2005/55/ΕΚ²⁹ σχετικά με τα μέτρα κατά των εκπομπών αερίων και σωματιδιακών ρύπων από τους κινητήρες ανάφλεξης με συμπίεση που χρησιμοποιούνται σε οχήματα, και από κινητήρες επιβαλλόμενης ανάφλεξης που τροφοδοτούνται με φυσικό αέριο ή υγραέριο και χρησιμοποιούνται σε οχήματα καθώς και οι δύο συνοδές Οδηγίες 2005/78/ΕΚ και 2006/51/ΕΚ που είχαν προθεσμία ενσωμάτωσης την 8^η Νοεμβρίου 2006³⁰.

Με καθυστέρηση ενός έτους και μετά από εκκίνηση της προδικαστικής διαδικασίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο³¹ η Οδηγία 2004/42/ΕΚ³² για τον περιορισμό των εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων. Θεσπίζοντας ομοιόμορφους κανόνες σήμανσης των προϊόντων αποσκοπεί στην εναρμόνιση της αγοράς των ουσιών αυτών ενώ θέτοντας οριακές τιμές για την περιεκτικότητα των ουσιών σε πτητικές οργανικές ενώσεις οι οποίες πρέπει να τηρηθούν σε δύο φάσεις, η πρώτη από 1 Ιανουαρίου 2007 και η δεύτερη, που αφορά πιο αυστηρά όρια από 1 Ιανουαρίου 2010, αποσκοπεί στην πρόληψη και των περιορισμό τα ατμοσφαιρικής ρύπανσης και ειδικότερα στο σχηματισμό τροποσφαιρικού όζοντος.

Επιπλέον, ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο και η Οδηγία 2004/107/ΕΚ³³ σχετικά με κάποιους συγκεκριμένους ρύπους στον ατμοσφαιρικό αέρα με καθυστέρηση ολίγων μηνών.

Όσο αφορά την Οδηγία 2001/80/ΕΚ³⁴ για τις εκπομπές αερίων από μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης, η οποία στην Ελλάδα αφορά συνολικά 30 εγκαταστάσεις (ειδικότερα τις μονάδες της ΔΕΗ, το Αλουμίνιο της Ελλάδος και τα διυλιστήρια πετρελαίου), η εφαρμογή της προχωράει με μεγάλες καθυστερήσεις. Αν και η χώρα θα έπρεπε να έχει υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήδη από το 2003 Εθνικό Σχέδιο για τη μείωση των εκπομπών, τελικά το σχέδιο ολοκληρώθηκε μόλις το 2006. Ακόμα κι αν άτυπα το έχει ήδη υποβάλει στην Επιτροπή, η δημοσίευσή του σε ΦΕΚ ακόμα εκκρεμεί με αποτέλεσμα να καθυστερεί η επίσημη υποβολή του στην ΕΕ και η υλοποίηση του που προβλέπει τον άμεσο τερματισμό λειτουργία δύο μονάδων και τον σταδιακό τερματισμό άλλων δύο.

Όσο αφορά την Οδηγία 2001/81/ΕΚ³⁵ για τα εθνικά όρια εκπομπών ορισμένων ρύπων, η Ελλάδα έχει ήδη αποτύχει να τηρήσει τις προθεσμίες για την εκπόνηση δύο εθνικών σχεδίων, το 2002 και 2006 αντίστοιχα, που προβλέπονται από την οδηγία. Η διαδικασία κατάρτισης του σχεδίου έχει πλέον ανασταλεί καθώς αναμένεται η αναθεώρηση της Οδηγίας και η θέσπιση αυστηρότερων ορίων αλλά και διαδικασιών παρακολούθησης των εκπομπών καθώς και η προσθήκη στους ρύπους που ελέγχονται και τα μικρά και λεπτά σωματίδια (ΑΣ₁₀ και ΑΣ_{2.5}), που θα αφορούν την περίοδο από το 2010 μέχρι και το 2020, μία διαδικασία που αναμένεται να

²⁹ Οδηγία 2005/55/ΕΚ «για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά των εκπομπών αερίων και σωματιδιακών ρύπων από τους κινητήρες ανάφλεξης με συμπίεση που χρησιμοποιούνται σε οχήματα, καθώς και κατά των εκπομπών αερίων ρύπων από κινητήρες επιβαλλόμενης ανάφλεξης που τροφοδοτούνται με φυσικό αέριο ή υγραέριο και χρησιμοποιούνται σε οχήματα» (ΕΕ L 275/1 της 20.10.2005)

³⁰ ΚΥΑ 37353/2375/2007 (ΦΕΚ Β'543/18.04.2007)

³¹ ΚΥΑ 437/2005/2006 (ΦΕΚ Β'1641/8.11.2006)

³² Οδηγία 2004/42/ΕΚ «για τον περιορισμό των οργανικών πτητικών ενώσεων που οφείλονται στη χρήση οργανικών διαλυτών σε χρώματα διακόσμησης και βερνίκια και σε προϊόντα φανοποιίας αυτοκινήτων και για την τροποποίηση της Οδηγίας 1999/13/ΕΚ (ΕΕ L 143/87 της 30.4.2003)

³³ Οδηγία 2004/107/ΕΚ «σχετικά με το αρσενικό, το κάδμιο, τον υδράργυρο, το νικέλιο και τους πολυκυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες στον ατμοσφαιρικό αέρα» (ΕΕ L 23/3 της 26.1.2005). Η μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο πραγματοποιήθηκε με την ΚΥΑ 22306/1075/Ε103/2007 (ΦΕΚ Β'920/8.4.2007).

³⁴ Οδηγία 2001/80/ΕΚ «για τον περιορισμό των εκπομπών στην ατμόσφαιρα ορισμένων ρύπων» (διοξείδιο του θείου, οξειδίων του αζώτου και σωματιδίων) (ΕΕ L 309/1 της 27.11.2001).

³⁵ Οδηγία 2001/81/ΕΚ «σχετικά με τα εθνικά ανώτατα όρια εκπομπών για ορισμένους ατμοσφαιρικούς ρύπους» (ΕΕ L 309/22 της 27.11.2001) η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 29459/1510/2005 (ΦΕΚ Β'992/14.7.2005).

ολοκληρωθεί μέσα στο 2007. Το γεγονός αυτό οδήγησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εκκινήσει προδικαστική διαδικασία αποστέλλοντας στην Ελλάδα προειδοποιητική επιστολή τον Ιούνιο 2007.

Σε συνέχεια της αιτιολογημένης γνώμης που είχε αποστείλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούλιο του 2005 για μη συμμόρφωση της Ελλάδας με διατάξεις των Οδηγιών 96/62/ΕΚ³⁶ και 99/30/ΕΚ³⁷ για την ποιότητα του αέρα, η Ελλάδα εκπόνησε μελέτες για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης σε 13 πόλεις, με χρηματοδότηση από το ΕΠΠΕΡ. Έχοντας τα αποτελέσματα ενημέρωσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που προτείνονται στα σχέδια αντιμετώπισης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης για τις περιοχές της χώρας όπου σημειώνονται υπερβάσεις των ενδεικτικών οριακών τιμών ή των ορίων που προβλέπουν οι οδηγίες. Έχοντας λάβει αυτά τα στοιχεία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τερμάτισε την προδικαστική διαδικασία τον Οκτώβριο του 2006. Κάποια από τα προτεινόμενα μέτρα υλοποιούνται ενώ άλλα εξετάζονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ και άλλων συναρμόδιων υπουργείων.

Σημειώνεται ότι δεδομένου ότι η Οδηγία 2003/73/ΕΚ³⁸ μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο τον Μάρτιο του 2006³⁹, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραιτήθηκε της προσφυγής στο ΔΕΚ (C-86/06) τον Σεπτέμβριο του 2006.

Επιπλέον, εκκρεμεί η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2005/33/ΕΚ η οποία αφορά τροποποίηση της Οδηγίας 1999/32/ΕΚ σχετικά με την περιεκτικότητα των καυσίμων πλοίων σε θείο η οποία είχε προθεσμία ενσωμάτωσης στις 11 Αυγούστου 2006. Λόγω της καθυστέρησης αυτής η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έστειλε στην Ελλάδα αιτιολογημένη γνώμη τον Ιούνιο του 2007. Θυμίζουμε τέλος ότι παραμένει ανοιχτή η υπόθεση που αφορά την εφαρμογή της Οδηγίας 99/32/ΕΚ⁴⁰ σχετικά με τη συνεχιζόμενη χρήση βαρέος μαζούτ περιεκτικότητας άνω του 1% κατά μάζα, κατά παράβαση του άρθρου 3 της Οδηγίας.

4. Νερό

Ο Ν.3199/2003⁴¹ που ενσωματώνει την Οδηγία-πλαίσιο για το Νερό (2000/60/ΕΚ) στην ελληνική νομοθεσία, τροποποιήθηκε το καλοκαίρι του 2006 με τα άρθρα 9.1 και 13 του νόμου 3481/2006⁴², ώστε να διευκολυνθούν τα έργα μεταφοράς νερού από διαφορετικές λεκάνες και τελικά να εγκριθεί η εκτροπή του Αχελώου. Η διαδικασία ενσωμάτωσης της 2000/60/ΕΚ στο εθνικό δίκαιο ολοκληρώθηκε τελικά και με καθυστέρηση περισσότερων από 3 χρόνια, με τη δημοσίευση του Προεδρικού Διατάγματος 51/2007⁴³. Το ΠΔ αυτό επιχειρεί να ρυθμίσει πολλά πρακτικά θέματα και να θέσει τις προδιαγραφές για τα (υποχρεωτικά) Σχέδια Διαχείρισης, τα προγράμματα παρακολούθησης, κλπ.

³⁶ Οδηγία 96/62/ΕΚ «για την εκτίμηση και διαχείριση της ποιότητας του αέρα του περιβάλλοντος» (ΕΕ L296/55 της 21/11/1996) που ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 3277/2000 (ΦΕΚ Β'180/17.2.2000)

³⁷ Οδηγία 99/30/ΕΚ «για τις οριακές τιμές διοξειδίου του θείου, οξειδίων του αζώτου, σωματιδίων και μολύβδου, στον αέρα του περιβάλλοντος» (ΕΕ L 163/41 της 29.6.1999) που ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την ΠΥΣ 34/2002 (ΦΕΚ Α'125/5.6.2002).

³⁸ Οδηγία 2002/73/ΕΚ «για την τροποποίηση του παραρτήματος ΙΙΙ της οδηγίας 1999/94/ΕΚ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» (ΕΕ L186/34 της 25.7.2003)

³⁹ ΥΑ 17762/654/2006 (ΦΕΚ Β'327/17.03.2006)

⁴⁰ Οδηγία 99/32/ΕΚ «σχετικά με τη μείωση της περιεκτικότητας ορισμένων υγρών καυσίμων σε θείο και για την τροποποίηση της Οδηγίας 93/12/ΕΟΚ» (ΕΕ L 121/13 της 11.5.1999).

⁴¹ Ν 3199/2003 ΦΕΚ Α'280/9.12.2003 Προστασία και διαχείριση των υδάτων- Εναρμόνιση με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ

⁴² Νόμος 3481 ΦΕΚ Α'162/02.08.2006 «Τροποποιήσεις στη νομοθεσία για το Εθνικό Κτηματολόγιο, την ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων έργων και μελετών και άλλες διατάξεις».

⁴³ ΠΔ 51/2007 ΦΕΚ Α' 54/8.3.2007 «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υδάτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ «για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000».

Η Ελλάδα συνεχίζει να έχει ανοιχτά μέτωπα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφορικά με την Οδηγία-πλαίσιο για το Νερό. Συγκεκριμένα, η ΕΕ είχε εκκινήσει προδικαστική διαδικασία κατά της Ελλάδας για ατελή ενσωμάτωση της Οδηγίας-πλαίσιο από το Δεκέμβριο του 2005 καθώς ο έλεγχος της έδειξε ότι ο Ν.3199/2003 δεν ήταν ακριβής μεταφορά αλλά χρειαζόταν εξειδίκευση μέσω διαφόρων εκτελεστικών πράξεων. Καθώς η Οδηγία-πλαίσιο για το Νερό θεωρείται θεμελιώδους σημασίας σε ό,τι αφορά στην προστασία και στη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων οι καθυστερήσεις αυτές είναι προβληματικές. Λόγω των συνεχιζόμενων καθυστερήσεων, η ΕΕ παρέπεμψε την χώρα στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τον Ιούνιο του 2006. Οι ελληνικές αρχές είχαν από τότε αναγνωρίσει την έλλειψη αλλά θεωρούν ότι αυτή πλέον αντιμετωπίζεται με την έκδοση του ΠΔ 51/2007. Το ίδιο θεωρεί και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία έκλεισε την υπόθεση τον Ιούνιο του 2007.

Επίσης, η ΕΕ στις 22 Μαρτίου 2007 παρέπεμψε την Ελλάδα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, ανοίγοντας δεύτερη υπόθεση για την ίδια οδηγία, επειδή δεν έχει υποβάλει τις προβλεπόμενες αναλύσεις για τις λεκάνες απορροής ποταμών, για τις επιδράσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων σε αυτές καθώς και οικονομική ανάλυση για τη χρήση των υδάτων. Οι αναλύσεις αυτές έπρεπε να είχαν υποβληθεί έως τον Μάρτιο 2005. Η Ελλάδα υπέβαλε ημιτελή αναφορά το καλοκαίρι του 2006 και δήλωσε ότι θα την ολοκλήρωνε ως τα τέλη του 2007. Επειδή ωστόσο οι αναλύσεις αυτές αποτελούν τη βάση για μια σειρά από άλλα βήματα και υποχρεώσεις εφαρμογής της οδηγίας, η Επιτροπή εκτίμησε την καθυστέρηση ως πολύ σοβαρή.

Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα της 2000/60/ΕΚ, τα κράτη μέλη όφειλαν ως τις 22 Δεκεμβρίου 2006 να έχουν ολοκληρώσει και θέσει σε εφαρμογή προγράμματα παρακολούθησης των υδάτων. Η Ελλάδα δεν έχει ανταποκριθεί ούτε σε αυτή την υποχρέωση και μόλις τον Απρίλιο 2007 προκηρύχθηκε έργο που θεωρητικά θα ικανοποιήσει αυτήν την απαίτηση. Η καθυστέρηση αυτή είναι πιθανό να προκαλέσει νέα παραπομπή της χώρας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Τον Ιούνιο του 2006 έκλεισε ωστόσο η υπόθεση για μη συμμόρφωση της Ελλάδας με τις απαιτήσεις του Άρθρου 3 της 2000/60/ΕΚ. Η υπόθεση είχε ανοίξει καθώς η Ελλάδα δεν είχε ορίσει τις αρμόδιες αρχές για την προστασία και διαχείριση των λεκανών απορροής, δεν είχε ορίσει τη γεωγραφική κάλυψη των περιοχών λεκανών απορροής και δεν είχε διευκρινίσει το νομικό καθεστώς, τις αρμοδιότητες και τον ρόλο της κάθε αρμόδιας αρχής ανά περιοχή λεκάνης απορροής. Με τη δημοσίευση των ΚΥΑ για τη νέα διοικητική δομή και την αποστολή των στοιχείων που αφορούσαν στα υφιστάμενα υδατικά διαμερίσματα⁴⁴ η ΕΕ θεώρησε ότι η Ελλάδα είχε εκπληρώσει τις σχετικές της υποχρεώσεις.

Στις 22 Μαρτίου 2007 δημοσιεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκθεση⁴⁵ για την πρώτη περίοδο εφαρμογής της 2000/60/ΕΚ. Επιβεβαιώνοντας όλα τα προαναφερόμενα, η Ελλάδα δεν είχε ανταποκριθεί στις περισσότερες υποχρεώσεις που απορρέουν από την κοινοτική νομοθεσία και πολιτική για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων.

Ο νόμος 3199/2003 προέβλεπε επίσης τη μεταφορά αρμοδιοτήτων από το Υπ. Ανάπτυξης στο ΥΠΕΧΩΔΕ και κατά συνέπεια μια νέα διοικητική δομή. Όπως αναφέρθηκε, τα νέα αυτά όργανα (Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων, Περιφερειακές Διευθύνσεις Υδάτων και Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων) συστάθηκαν στα τέλη του 2005.

⁴⁴ ΚΥΑ 49139/2005 «Οργάνωση της Κεντρικής Υπηρεσίας Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων» (ΦΕΚ Β'1695/2.12.2005) και ΚΥΑ 47630 «Διάρθρωση της Διεύθυνσης Υδάτων της Περιφέρειας» (ΦΕΚ Β'1688/1.12.2005).

⁴⁵ Commission staff working document, accompanying document to the communication from the Commission to the European Parliament and the Council 'Towards Sustainable Water Management in the European Union' First stage in the implementation of the Water Framework Directive 2000/60/EC [COM(2007) 128 final], [SEC(2007) 363].

Ωστόσο η πορεία τους δεν ήταν το ίδιο ενθαρρυντική. Το Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων ουδέποτε συγκλήθηκε ή λειτούργησε ως σώμα. Οι Περιφερειακές Διευθύνσεις Υδάτων υπολειπόμενες, καθώς στην πλειονότητά τους ακόμη δεν έχουν στελεχωθεί με το απαιτούμενο προσωπικό. Τη σοβαρή έλλειψη προσωπικού σε αυτές περιφερειακές Διευθύνσεις Υδάτων αναγνώρισε και ο αρμόδιος Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ⁴⁶, σημειώνοντας ότι οι περισσότερες λειτουργούν με 3-5 άτομα, αντί των προβλεπόμενων 23 υπαλλήλων, με αποτέλεσμα η συλλογή στοιχείων και εκθέσεων να είναι προβληματική.

Η Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων (ΚΥΥ) έχει αρχίσει να δραστηριοποιείται, αν και αντιμετωπίζει επίσης σοβαρά προβλήματα έλλειψης προσωπικού και χώρου. Προχώρησε στην προκήρυξη έργων για την υλοποίηση της 2000/60/ΕΚ και την παρακολούθηση των υδάτων, ενώ συμμετέχει και σε σχετικές συναντήσεις. Να τονίσουμε επίσης ότι από την ΚΥΥ ορίστηκε εκπρόσωπος στην τεχνική επιτροπή του Πάρκου Πρεσπών, ενώ έχει ξεκινήσει προεργασία για την ενεργοποίησή της σε θέματα διαχείρισης διασυνοριακών υδάτινων συστημάτων.

Εκτροπή από τη νομιμότητα

Η εκτροπή του Αχελώου και η πεισματική προσκόλληση συγκεκριμένης μερίδας της πολιτικής ηγεσίας της χώρας (ανεξαρτήτως κομματικής τοποθέτησης) σε αυτό το γιγάντιο και οπισθοδρομικό έργο έγιναν αιτία για μια πρωτόγνωρη παράκαμψη της νομιμότητας. Το καλοκαίρι του 2006, με τροπολογία που ο Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Γιώργος Σουφλιάς κατέθεσε σε νομοσχέδιο για το Κτηματολόγιο⁴⁷ δύο μόλις μέρες πριν από τη συζήτησή του στην Ολομέλεια της Βουλής, εγκρίθηκαν τα έργα εκτροπής του Αχελώου. Η τροπολογία αυτή πέτυχε τη νομιμοποίηση ενός έργου που έχει πολλάκις κηρυχθεί παράνομο από τα δικαστήρια της χώρας. Πρόκειται για ξεκάθαρη παράκαμψη και περιφρόνηση όχι μόνο της ισχύουσας περιβαλλοντικής νομοθεσίας, αλλά και της Δικαιοσύνης στο σύνολό της, καθώς από το 1994 το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει εκδώσει σειρά αποφάσεων με τις οποίες ακυρώνει το έργο.

5. Φυσικό περιβάλλον και προστασία ειδών

α. Προστασία βιοτόπων

Όσον αφορά τα δύο βασικά Κοινοτικά νομοθετήματα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, την Οδηγία των Οικότοπων (92/43/ΕΟΚ⁴⁸) και την Οδηγία για τα Άγρια Πουλιά (79/409/ΕΟΚ⁴⁹), η εφαρμογή και η υλοποίησή τους παραμένει προβληματική και χαρακτηρίζεται από σημαντικές καθυστερήσεις και ελλείψεις.

Ειδικότερα, όσον αφορά τα κενά στο θεσμικό καθεστώς των προστατευόμενων περιοχών, κατά την περίοδο αναφοράς ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες για 4 περιοχές: Δάσος Δαδιάς⁵⁰, Δέλτα Έβρου⁵¹, Λίμνη Κερκίνη⁵², και Μεσολόγγι⁵³. Έτσι, τέσσερα χρόνια μετά από την ίδρυση των Φορέων Διαχείρισης και πολλά περισσότερα μετά την αναγνώριση περιοχών όπως η Πρέσπα ή το Δέλτα Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα ως υγρότοπων Ραμσάρ διεθνούς σημασίας, μόνο 10 από τις 27 συνολικά περιοχές με Φορέα Διαχείρισης διαθέτουν ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο.

⁴⁶ Συνέντευξη τύπου Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ. «Προτεινόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση της πιθανής λειψυδρίας κατά την τρέχουσα θερινή περίοδο». Αθήνα, 13 Μαρτίου 2007.

⁴⁷ Νόμος 3481/2006 ΦΕΚ Α'162/02.08.2006 «Τροποποιήσεις στη νομοθεσία για το Εθνικό Κτηματολόγιο, την ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων έργων και μελετών και άλλες διατάξεις».

⁴⁸ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206 της 22/07/1992).

⁴⁹ Οδηγία 79/409/ΕΟΚ περί της διατήρησης των άγριων πτηνών (ΕΕ L 103 της 25/4/1979).

⁵⁰ ΚΥΑ 35633/2006 (ΦΕΚ Δ'911/13.10.2006).

⁵¹ Αριθμ. 4110/2007 (ΦΕΚ Δ'102/16.3.2007).

⁵² ΥΑ 42699/2006 (ΦΕΚ ΑΑΠ98/8.9.2006).

⁵³ ΚΥΑ: 22306/2006 (ΦΕΚ Δ'477/31.5.2006).

Μετά από εξέταση του επιπέδου ενσωμάτωσης της Οδηγίας των Οικότοπων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε από την Ελλάδα να βελτιώσει τη σχετική νομοθεσία ώστε να καλύπτει τα άρθρα 6.4 και 12 και την αναφορά στο Παράρτημα IV της Οδηγίας σχετικά με τη διαχείριση των περιοχών Natura και την προστασία των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος. Τον Ιούνιο του 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να παραπέμψει την υπόθεση στο ΔΕΚ.

Επιπλέον, όσον αφορά την Οδηγία για τα Άγρια Πουλιά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέπεμψε, τον Μάρτιο του 2007, την Ελλάδα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για ανεπαρκή προστασία των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ). Καθώς οι ΖΕΠ δεν είναι συνολικά θεσμοθετημένες στην Ελλάδα και δεν έχουν θεσπιστεί οριζόντια μέτρα προστασίας και διαχείρισής τους, η νομική τους προστασία δε θεωρείται επαρκώς κατοχυρωμένη και δε διασφαλίζεται η προστασία των ενδιαιτημάτων των πουλιών, η επιβίωση και η αναπαραγωγή τους. Το ΥΠΕΧΩΔΕ βρίσκεται στη διαδικασία προκήρυξης διαγωνισμού για την ανάπτυξη δράσεων προστασίας των ΖΕΠ.

β. Προστασία ειδών χλωρίδας και πανίδας

Το Δεκέμβριο του 2006 δημοσιεύτηκε ΚΥΑ⁵⁴ με τίτλο «Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης και του τοπίου σε χερσαία και υδάτινα τμήματα της δυτικής Μήλου», με την οποία η χώρα συμμορφώνεται, μετά και από γραπτή προειδοποίηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Ιούλιο του 2006 με την καταδικαστική απόφαση του ΔΕΚ του Μαρτίου του 2006 (υπόθεση C-518/04) για τη μη θέσπιση και εφαρμογή συστήματος αυστηρής προστασίας για την οχιά της Μήλου. Η υπόθεση αφορούσε την απουσία ικανοποιητικής προστασίας η Ελλάδα παραβίαζε τα άρθρα 12(α) και (δ) της Οδηγίας των Οικότοπων. Η ΚΥΑ αυτή θεσμοθετεί καθεστώς προστασίας για την περιοχή Natura και έχει κύριο σκοπό την προστασία της ενδημικής οχιάς της Μήλου (*Vipera scwheizeri*) και των ενδιαιτημάτων της. Ως αποτέλεσμα της θεσμοθέτησης αυτής η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκλεισε την σχετική υπόθεση εναντίον της Ελλάδας. Παρόλα αυτά πρέπει να σημειωθεί ότι η ΚΥΑ αυτή δεν επιλύει συνολικά τα προβλήματα που αφορούν την προστασία της οχιάς της Μήλου καθώς έχει ισχύ για δύο συν ένα χρόνια, μέχρι δηλαδή την ολοκλήρωση της ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης και την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος οριοθέτησης της περιοχής. Επιπλέον, η δημοσίευσή της προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, καθώς επιτρέπει τη λειτουργία και επέκταση των λατομείων, ενώ υπό ορισμένες προϋποθέσεις και με σχετική απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης επιτρέπεται και η δημιουργία νέων καθώς και κάποιων μεγάλων τουριστικών μονάδων. Γνωρίζοντας ότι οι διαδικασίες οριοθέτησης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας είναι χρονοβόρες, η αποτελεσματική προστασία της οχιάς της Μήλου δεν μπορεί προς το παρόν να θεωρηθεί δεδομένη.

Επίσης, στις αρχές Ιουλίου 2006 και μετά από εξέταση της ενσωμάτωσης της Οδηγίας των Άγριων Πουλιών στις χώρες της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, άνοιξε νέα υπόθεση κατά της Ελλάδας, στέλνοντας τόσο στην Ελλάδα όσο σε άλλα κράτη μέλη προειδοποιητική επιστολή για ελλιπή προστασία των πτηνών που αναφέρονται στην Οδηγία από τη θηρευτική δραστηριότητα, τη σκόπιμη δηλαδή θανάτωση ή σύλληψη πτηνών, την καταστροφή των φωλέων και την απόληψη των αυγών τους. Τον Απρίλιο 2007 δημοσιεύτηκε η ΚΥΑ 87578/703⁵⁵ η οποία τροποποιεί την ΚΥΑ ενσωμάτωσης της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ και ρυθμίζει τα θέματα κυνηγιού, με αποτέλεσμα να κλείσει η υπόθεση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούνιο του 2007. Ενδεικτικό της διάσπασης των αρμοδιοτήτων ακόμη και στον χώρο του φυσικού περιβάλλοντος είναι το γεγονός ότι η εν λόγω ΚΥΑ υπογράφεται από τους

⁵⁴ ΚΥΑ 49567/2007 (ΦΕΚ Δ'1071/22.12.2006).

⁵⁵ ΚΥΑ 87578/703/2007 (ΦΕΚ Β'581/23.4.2007)..

Υπουργούς Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και όχι από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ.

Τον Ιούνιο του 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε στο αρχείο την πολύχρονη υπόθεση του βιοτόπου της θαλάσσιας χελώνας της Ζακύνθου (C-103/00), δίνοντας έτσι μια «περίοδο χάριτος» στις αρμόδιες εθνικές αρχές ώστε να προχωρήσουν στην εφαρμογή των δεσμεύσεων που έχουν αναλάβει για αποτελεσματική προστασία του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου.

Αναφορικά με την εφαρμογή της Σύμβασης CITES⁵⁶ για το εμπόριο κινδυνευόντων ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας, την προηγούμενη χρονιά καταγράφηκαν κάποιες σαφώς θετικές εξελίξεις που αφήνουν περιθώρια αισιοδοξίας για την αντιμετώπιση του δύσκολα ελέγξιμου φαινομένου της εμπορίας απειλούμενων ειδών. Συγκεκριμένα, με την υπογραφή νέας ΚΥΑ⁵⁷, θεσπίζονται επιπρόσθετες διατάξεις εφαρμογής της Σύμβασης, ενώ το πεδίο της σχετικής νομοθεσίας επεκτείνεται και στα είδη της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας που κινδυνεύουν με εξαφάνιση. Επίσης, επιλύονται (άρθρα 3,4,5,6,7) διαδικαστικά θέματα εφαρμογής της Σύμβασης και των σχετικών Κανονισμών της Ε.Ε. και επιβάλλεται η έκδοση των λεγόμενων «απλών αδειών» για την εισαγωγή-εξαγωγή-επανεισαγωγή-επανεξαγωγή και διακίνηση των ειδών της χλωρίδας και πανίδας που δεν περιλαμβάνονται στη Σύμβαση.

Στο πεδίο της επί της ουσίας εφαρμογής της Σύμβασης σημαντική εξέλιξη ήταν η στελέχωση από τις αρμόδιες Περιφέρειες των αντίστοιχων Περιφερειακών Διαχειριστικών Αρχών CITES, ενώ από το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης εκδόθηκε σειρά θεματικών εγκυκλίων για τη διευκόλυνση της αναγνώριση των ειδών της Σύμβασης από τους υπαλλήλους των τελωνειακών αρχών, πραγματοποιήθηκαν σεμινάρια επιμόρφωσης και χορηγήθηκε στις υπηρεσίες ο απαιτούμενος τεχνικός εξοπλισμός για την ταυτοποίηση των ειδών. Επιπλέον, καταρτίστηκε το «Μητρώο καταχώρησης επιχειρήσεων εμπορίας ειδών της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας της Σύμβασης CITES», που εκκρεμούσε από το 1999, το οποίο αναμένεται να συμβάλει στην καλύτερη παρακολούθηση των εργασιών των επιχειρήσεων που εμπορεύονται είδη άγριας πανίδας και χλωρίδας.

⁵⁶ Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora. Η κύρωση της Σύμβασης πραγματοποιήθηκε με τον Ν. 2055/1992 «Κύρωση Σύμβασης διεθνούς εμπορίας ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας που κινδυνεύουν να εξαφανισθούν με τα Παραρτήματα I και II αυτής» (ΦΕΚ Α'105/30.06.1992).

⁵⁷ ΚΥΑ 99098/5881/2006 «Εμπορία των ειδών της άγριας πανίδας και της αυτοφυούς χλωρίδας» (ΦΕΚ Β'1570/26.10.2006).

γ. Δασική νομοθεσία

Οι σημαντικές εξελίξεις στη δασική νομοθεσία αφορούν την προσπάθεια τροποποίησης του άρθρου 24, στο πλαίσιο της διαδικασίας αναθεώρησης του Συντάγματος. Η πρόταση αναθεώρησης άρθρων του Συντάγματος που κατατέθηκε από τη Νέα Δημοκρατία τον Μάιο 2006 συζητήθηκε από την κοινοβουλευτική Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος στις 31 Ιανουαρίου 2007 και την Ολομέλεια της Βουλής στις 22 Φεβρουαρίου και άνοιξε για δεύτερη φορά μέσα σε έξι χρόνια τη συζήτηση γύρω από τη συνταγματική κατοχύρωση της προστασίας των δασών και δασικών εκτάσεων και τη δήθεν «σύγκρουση» της προστασίας τους με την ανάπτυξη. Η Νέα Δημοκρατία προέβη σ' αυτήν την πρόταση, διότι «...η νομολογία, ερμηνεύοντας το άρθρο 24 σε συνδυασμό με το άρθρο 117 παρ. 3 και κάνοντας σημαντική προσπάθεια να περισώσει το δασικό πλούτο της χώρας, είχε

Το δάσος που πληγώθηκε στην Πάρνηθα

Στις 28 Ιουνίου 2007, η ανεπάρκεια του θεσμικού και πολιτικού πλαισίου προστασίας των δασών, που εκδηλώνεται με καταστροφικό τρόπο κάθε θερμό καλοκαίρι, δυστυχώς είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφή του μεγαλύτερου τμήματος του πυρήνα του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας. Από πυρκαγιά στο χωριό Στεφάνι, περίπου 15 χιλιόμετρα δυτικά του πυρήνα, κάηκαν τουλάχιστον 25.000 από τα συνολικά 38.000 στρέμματα του πυρήνα ενός από τα σημαντικότερα δασικά οικοσυστήματα της χώρας. Παρά το γεγονός ότι επιρρίφθηκαν στις αρχές καταστολής σοβαρές ευθύνες για ελλιπή συντονισμό, η αλήθεια είναι πως μια πυρκαγιά στην Πάρνηθα ήταν θέμα χρόνου, καθώς αυτός ο φυσικός πνεύμονας της Αττικής μπορεί να φαινόταν ασφαλής αλλά περιτριγυρίζεται από χιλιάδες στρέμματα δασικών εκτάσεων που αποτελούν αντικείμενο επιβουλής για παράνομη οικοπεδοποίηση και οικοδομική ανάπτυξη. Η ανυπαρξία δασικών χαρτών και Κτηματολογίου που έχει ως αποτέλεσμα επισήμως το κράτος να μη γνωρίζει πού βρίσκεται το δάσος και σε ποιον ανήκει, το δικαίωμα για εκτός σχεδίου δόμηση που στην πράξη επιτρέπει τη δόμηση σχεδόν οπουδήποτε, η άρνηση των αρμόδιων υπηρεσιών να προχωρήσουν σε κατεδαφίσεις παράνομων κτισμάτων και βέβαια η σταθερή προεκλογική παροχή κινήτρων για νομιμοποίηση αυθαιρέτων σε δάση και αιγιαλούς σκιαγραφούν το «πύρινο» πλαίσιο που απειλεί τον δασικό πλούτο της χώρας.

οδηγηθεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε ανελαστικές παραδοχές σε ό,τι αφορά τις δασικές εκτάσεις, που παραγνώριζαν πραγματικές καταστάσεις διαμορφωμένες εδώ και δεκαετίες, μην εξυπηρετώντας πάντοτε το δημόσιο συμφέρον με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, και καταλήγοντας συχνά σε ανεπιεικείς λύσεις»⁵⁸. Το γεγονός, πως στις αιτιάσεις που προβλήθηκαν από τους προτείνοντες βουλευτές δεν περιλαμβάνεται ως στόχος η βελτίωση του θεσμικού πλαισίου προστασίας του περιβάλλοντος που παρέχει στους Έλληνες πολίτες το άρθρο 24 δημιούργησε εύλογες ανησυχίες και συντονισμένη αντίδραση από ένα πολύ ευρύ φάσμα φορέων, επιστημονικών, κοινωνικών, επαγγελματικών και συνδικαλιστικών. Στις δύο ψηφοφορίες που πραγματοποιήθηκαν από την Ολομέλεια τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο, ψηφίστηκε τελικά η συμπερίληψη του άρθρου 24 στα συνταγματικά άρθρα που θα υποβληθούν σε διαδικασία αναθεώρησης από την επόμενη Βουλή. Ενδεικτική της σοβαρότητας και πολλαπλότητας των επιπτώσεων που ενέχει η προτεινόμενη συνταγματική μεταβολή είναι η σχετική απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ⁵⁹, σύμφωνα με την οποία διασπάται το ενιαίο προστατευτικό καθεστώς του δασικού πλούτου, καθώς επιχειρείται η αποσύνδεση των δασικών εκτάσεων από

⁵⁸ «Αιτιολογική έκθεση στην πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για την αναθεώρηση διατάξεων του Συντάγματος, σύμφωνα με τα άρθρα 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής». Αθήνα, 11 Μαΐου 2006.

⁵⁹ ΣτΕ, Απόφαση Ολομ. 4/2007 της 16/5/2007, «Απόφαση της Ολομέλειας σε Συμβούλιο σχετικά με την αναθεώρηση του Συντάγματος Αριθμός».

αυτό και η ευθεία σύνδεσή τους με τη χωροταξία και την πολεοδομία. Επίσης, η αναγόρευση σε λόγο δημοσίου συμφέροντος, ισότιμο με εκείνο της προστασίας των δασικών εκτάσεων, της διάθεσής τους για οικιστικές ή άλλες ασύμβατες προς τον χαρακτήρα τους χρήσεις θα επιφέρει ουσιώδη και αυταπόδεικτη συρρίκνωση της συνταγματικής προστασίας του συνόλου των δασικών εκτάσεων.

δ. Θαλάσσιο περιβάλλον

Οι εξελίξεις στον τομέα αυτό κινούνται κυρίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σημαντική εξέλιξη για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των ιχθυοαποθεμάτων και της Ελλάδας η ψήφιση του Κανονισμού 1967/2006⁶⁰ που αποσκοπεί στη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων της Μεσογείου, μέσω της υιοθέτησης σχετικών μέτρων διαχείρισης. Βασικά του σημεία είναι η απαγόρευση της αλιείας σε προστατευόμενα ενδιαιτήματα, η υποχρέωση των κρατών-μελών να καθορίσουν κοινοτικές και εθνικές προστατευόμενες περιοχές αλιείας, οι περιορισμοί και απαγορεύσεις σχετικά με τη χρήση συγκεκριμένων αλιευτικών εργαλείων, η απαγόρευση χρήσης διχτυών από ερασιτέχνες, η θέσπιση σχεδίων διαχείρισης σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο και τα μέτρα ελέγχου αλιείας.

Όσον αφορά σε θέματα θαλάσσιων μεταφορών και προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ψηφίστηκε νέος Ευρωπαϊκός Κανονισμός για τη μεταφορά αργού πετρελαίου μόνον από δεξαμενόπλοια διπλού τοιχώματος.⁶¹ Την στήριξη τους σε αυτή την πρόταση εξέφρασαν οι έλληνες ευρωβουλευτές που υπερψήφισαν την θετική γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το Δεκέμβριο του 2006, παρά την αντίθετη σύσταση του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας. Η ψήφιση του συγκεκριμένου κανονισμού, που έχει άμεση ισχύ, είναι σαφέστατα θετική όσον αφορά στα δεξαμενόπλοια με σημαία της Ε.Ε. αφού μειώνει τις πιθανότητες ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος σε περίπτωση ατυχήματος.

Η Ελλάδα δεν έχει μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία 2005/35/ΕΚ⁶² με την οποία θεσπίζονται ποινικές κυρώσεις για την ρύπανση της θάλασσας από πλοία, ενώ η προθεσμία ενσωμάτωσης ήταν η 1η Απριλίου 2007. Θυμίζουμε ότι στην ψηφοφορία στο Συμβούλιο των Υπουργών τον Ιούλιο του 2005, η Ελλάδα είχε καταψηφίσει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επίσης, με νόμο κυρώθηκε το πρωτόκολλο της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την πρόληψη της ρύπανσης από πλοία σε περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης, στην καταπολέμηση της ρύπανσης της Μεσογείου Θάλασσας⁶³. Παράλληλα, ενσωματώθηκαν οι τροποποιήσεις στα Παραρτήματα του Πρωτοκόλλου του 1978⁶⁴ στο πλαίσιο της σύμβασης MARPOL⁶⁵ και εκδόθηκε σειρά υπουργικών αποφάσεων με τις οποίες ρυθμίζονται θέματα που εμπεριέχονται σε αυτές τις τροποποιήσεις.

⁶⁰ Κανονισμός (ΕΚ) 1967/2006 «σχετικά με τα μέτρα διαχείρισης για τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στη Μεσόγειο Θάλασσα, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθμ. 2847/93 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 1626/94. (ΕΕ L 409/11 της 30.12.2006)

⁶¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 457/2007 « σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 417/2002 για την εσπευσμένη σταδιακή καθιέρωση απαιτήσεων διπλού κύτους ή ισοδύναμου σχεδιασμού για τα πετρελαιοφόρα μονού κύτους» (ΕΕ L 113 της 30.4.2007)

⁶² Οδηγία 2005/35/ΕΚ «σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση κυρώσεων για παραβάσεις» (ΕΕ L 255/11 της 30.9.2005).

⁶³ Protocol Concerning Cooperation in Preventing Pollution from Ships and, in Cases of Emergency, Combating Pollution in the Mediterranean Sea.(2005) επικυρώθηκε με το Ν. 3497/2006 (ΦΕΚ Α'219/13.10.2006)

⁶⁴ ΠΔ 27/2007 (ΦΕΚ Α'19/30.01.2007) και ΠΔ 114/2006 (ΦΕΚ Α'112/8.6.2006).

⁶⁵ International Convention for the Prevention of Pollution from Ships, 1973, as modified by the Protocol of 1978 relating thereto (MARPOL 73/78) που κυρώθηκε με το Ν.1269/1982 (ΦΕΚ Α' 99/21.7.1982).

Επίσης, η Ελλάδα κύρωσε⁶⁶ το Πρωτόκολλο του 2003 της Διεθνούς Σύμβασης⁶⁷ για την ίδρυση διεθνούς κεφαλαίου αποζημίωσης από ρύπανση από πετρέλαιο.

Ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη, ήταν η προσχώρηση της Ελλάδας στη Διεθνή Επιτροπή Φαλαινοθηρίας, η οποία γεννά σημαντικές ελπίδες για ενίσχυση της ομάδας των κρατών μελών που αντιτίθενται στη φαλαινοθηρία.

Σημειώνουμε, εδώ επίσης, ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αρχειοθέτησε τον Ιούνιο του 2007 την υπόθεση που αφορούσε την απουσία τακτικής και συστηματικής παρακολούθησης των δελφινιών και φωκαινών που προβλέπει η Οδηγία 92/43/ΕΚ.

6. Θόρυβος

Στο πλαίσιο του σημαντικού νομοθετήματος για τον περιβαλλοντικό θόρυβο, της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ⁶⁸, η εφαρμογή προχωρά με καθυστερήσεις. Βάσει της οδηγίας, για την πρώτη φάση υλοποίησής της και μέχρι τις 30 Ιουνίου 2007, θα πρέπει να καταρτιστούν και να κατατεθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στρατηγικοί χάρτες θορύβου για κάποιες συγκεκριμένες αστικές περιοχές (άνω των 250.000 κατοίκων), μεγάλους αστικούς άξονες (κίνηση άνω των 6 εκ. οχημάτων), σιδηροδρομικούς άξονες (με κίνηση άνω των 60.000 επιβατών) και μεγάλα αεροδρόμια. Οι χάρτες θα αποτελέσουν τη βάση για την εκπόνηση σχεδίων δράσης για τη διαχείριση περιβαλλοντικού θορύβου στις προαναφερόμενες περιοχές που πρέπει να ολοκληρωθούν μέχρι τις 18 Ιουλίου 2008. Σημειώνεται ότι η ημερομηνία αυτή δεν είναι καταληκτική για την εφαρμογή της οδηγίας, αλλά σηματοδοτεί την ολοκλήρωση μίας μόνο φάσης σε μία δυναμική διαδικασία που προβλέπει συνεχή παρακολούθηση του προβλήματος, εφαρμογή σε επιπλέον περιοχές (π.χ. οικισμούς με πληθυσμό άνω των 100,000 κατοίκων, άλλους μεγάλους οδικούς άξονες, κτλ), και ενημέρωση των χαρτών και κατ' επέκταση των σχεδίων δράσης.

Για την Ελλάδα, οι περιοχές οι οποίες θα πρέπει να χαρτογραφηθούν κατά την πρώτη φάση υλοποίησης της 2002/49/ΕΚ είναι οι δήμοι Αθηναίων και Θεσσαλονίκης, η Αττική Οδός, κάποια τμήματα της Εθνικής Οδού Αθηνών – Λαμίας και της ΠΑΘΕ, και τμήμα του σιδηροδρομικού δικτύου που περιέχεται στα όρια του Δήμου Αθηναίων και το αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος». Στην παρούσα φάση έχει ανατεθεί μελέτη για την εκπόνηση του στρατηγικού χάρτη θορύβου για το αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος». Η χαρτογράφηση των υπολοίπων περιοχών ενσωματώνονται σε μία μελέτη, η προκήρυξη της οποίας υπογράφηκε μόνο τον Μάιο του 2007 και προκηρύσσεται. Το γεγονός ότι χάρτες δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί σημαίνει ότι τα αποτελέσματα των μελετών θα κοινοποιηθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή με καθυστέρηση.

Από επικοινωνία με το Τμήμα Καταπολέμησης Θορύβου του ΥΠΕΧΩΔΕ προέκυψε ότι η εφαρμογή της Οδηγίας 2000/14/ΕΚ⁶⁹ παρακολουθείται επαρκώς, ενώ η αδειοδότηση νέων μηχανημάτων ελέγχεται συστηματικά βάσει των οριζόμενων προδιαγραφών.

Κατά την πορεία εφαρμογής της Οδηγίας 2000/14/ΕΚ σε ευρωπαϊκό επίπεδο προέκυψε η ανάγκη διόρθωσής της όσο αφορά κάποιες τεχνικές προδιαγραφές που ορίζονται σε αυτήν, με αποτέλεσμα να συμφωνηθεί η περιορισμένη τροποποίηση της

⁶⁶ N.3482/2006 (ΦΕΚ Α'163/2.8.2006) Κύρωση του Πρωτοκόλλου του 2003 της Διεθνούς Σύμβασης του 1992 για την ίδρυση Διεθνούς Κεφαλαίου αποζημίωσης ζημιών ρύπανσης από πετρέλαιο και άλλες διατάξεις.

⁶⁸ Οδηγία 2002/49/ΕΚ «σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου» (ΕΕ L 189/12 της 18.7.2002) η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 13586/724/2006 (ΦΕΚ Β'384/28.3.2006).

⁶⁹ Οδηγία 2000/14/ΕΚ «για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την εκπομπή θορύβου στο περιβάλλον από εξοπλισμό προς χρήση σε εξωτερικούς χώρους» (ΕΕ L 162 της 3.7.2000) η οποία ενσωματώθηκε από την ΚΥΑ 37393/2028/2003 (ΦΕΚ Β '1418/1.10.2003).

από την Οδηγία 2005/88/ΕΚ⁷⁰. Παρά το ότι η οδηγία αφορά μία τεχνική τροποποίηση, μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο με καθυστέρηση άνω του ενός έτους⁷¹.

Παρά τις βελτιώσεις του μηχανισμού αντιμετώπισης του περιβαλλοντικού θορύβου που προβλέπονται στο πλαίσιο εφαρμογής της σχετικής Κοινοτικής νομοθεσίας, η ποιότητα του ακουστικού περιβάλλοντος, ειδικά στα αστικά κέντρα και στις τουριστικές περιοχές, έχει ακόμα πολλά περιθώρια αναβάθμισης. Τα περιθώρια όμως αυτά εξαρτώνται από την περαιτέρω ενίσχυση του διοικητικού μηχανισμού αντιμετώπισης και ελέγχου του θορύβου.

7. Χημικά

Η βασικότερη εξέλιξη στη νομοθεσία για τα χημικά αφορά την ψήφιση του κανονισμού REACH στο Ευρωκοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρώπης⁷². Ο κανονισμός REACH, που αρχικά σχεδιάστηκε για να αλλάξει τη σημερινή ανεπαρκέστατη και πολύπλοκη νομοθεσία που διέπει τα χημικά, εισάγει νέες διαδικασίες στη διαχείριση τους: οι χημικές βιομηχανίες πλέον θα πρέπει να δίνουν στοιχεία για την ασφάλεια των χημικών που παράγουν σε μεγάλες ποσότητες. Επιπλέον, δημιουργείται ένας μηχανισμός για την υποκατάσταση των ανθεκτικών και βιοσυσσωρευσίμων χημικών, με την προϋπόθεση ότι υπάρχουν ασφαλέστερα εναλλακτικά. Επιτρέπει, ακόμα, στους πολίτες να ζητήσουν πληροφορίες για ένα περιορισμένο αριθμό χημικών, που μπορεί να βρίσκεται σε προϊόντα. Αξίζει να θυμίσουμε ότι στο παρελθόν, οι χημικές βιομηχανίες μπορούσαν να πουλήσουν οτιδήποτε χημικό επιθυμούσαν, χωρίς να παρέχουν στοιχεία για τις επιπτώσεις του στην υγεία και το περιβάλλον, ενώ τα επικίνδυνα χημικά απαγορεύονταν μόνο εάν ξέσπαγε κάποιο σκάνδαλο.

Η Ελληνική κυβέρνηση δε στάθηκε αργός στις προσπάθειες περιβαλλοντικών οργανώσεων, όπως το WWF, για ενίσχυση του κανονισμού REACH. Αν και η απόλυτα αρνητική της στάση βελτιώθηκε με το πέρασμα του χρόνου, εντούτοις σε καμιά περίπτωση η κυβέρνηση δεν επέδειξε διάθεση για ενίσχυση του κανονισμού, όπως έπραξαν πολλά άλλα κράτη μέλη, υπό την πίεση βέβαια της κοινής γνώμης.

Ο νέος κανονισμός έχει άμεση νομική εφαρμογή από την 1^η Ιουνίου 2007 σε όλη την Ευρώπη κατ' επέκταση και στη χώρα μας.

8. Απόβλητα

α. Στερεά απόβλητα

Ο τομέας της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων είναι ίσως το πλέον κλασικό παράδειγμα της αναντιστοιχίας μεταξύ της ισχύουσας νομοθεσίας και του επιπέδου εφαρμογής της. Στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, η Ελλάδα πλέον διαθέτει ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των απορριμμάτων. Βασική όμως έλλειψη αποτελεί η απουσία χωροταξικού σχεδιασμού για τις εγκαταστάσεις ταφής απορριμμάτων, πρόβλημα που επιτείνεται από τη γενικότερη απουσία θεσμοθετημένων χρήσεων γης ανά την επικράτεια, δηλαδή εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού. Επίσης σημαντικό έλλειμμα παρατηρείται στο επίπεδο της πολιτικής, καθώς απουσιάζει οποιαδήποτε συνεπής

⁷⁰ Οδηγία 2005/88/ΕΚ «για την τροποποίηση της οδηγίας 2000/14/ΕΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την εκπομπή θορύβου στο περιβάλλον από εξοπλισμό προς χρήση σε εξωτερικούς χώρους» (ΕΕ L 344 της 31.12.2005).

⁷¹ ΚΥΑ 9272/471/2007 (ΦΕΚ Β'286/2.03.07).

⁷² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1488/94 της Επιτροπής καθώς και της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 91/155/ΕΟΚ, 93/67/ΕΟΚ, 93/105/ΕΚ και 2000/21/ΕΚ. (ΕΕ L 396 της 30.12.2006).

και σταθερή στρατηγική προώθησης στόχων για τη μείωση του όγκου των απορριμμάτων, μέσα από πρωτοβουλίες και υποδομές σε επίπεδο Δήμων. Ενδεικτική αυτού του ελλείμματος είναι η τάση των περισσότερων δημοτικών αρχών της χώρας να παρουσιάζουν την καύση των απορριμμάτων ως πανάκεια για τη συσσώρευση και αδυναμία υγειονομικής διάθεσης εκατοντάδων χιλιάδων τόνων σκουπιδιών.

Ταυτόχρονα, εξακολουθεί η ανεξέλεγκτη λειτουργία περισσότερων από 1.400 Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων, ενώ υπάρχουν επιπλέον 1.170 ανενεργοί ΧΑΔΑ. Θυμίζουμε ότι η λειτουργία όλων αυτών των χωματερών είναι παράνομη βάσει της κοινοτικής Οδηγίας 75/442/ΕΟΚ⁷³ και έπρεπε να έχει παύσει από το 1999, βάσει της κοινοτικής Οδηγίας 1999/31/ΕΚ⁷⁴. Η αδράνεια όμως τόσο της τοπικής αυτοδιοίκησης όσο και του ΥΠΕΧΩΔΕ για επί της ουσίας εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και δημιουργία των απαραίτητων υποδομών διαχείρισης των απορριμμάτων δημιουργεί μια ασφυκτική κατάσταση με συχνά παράλογες προεκτάσεις. Αξίζει να σημειώσουμε ότι ενώ μέσα στον τελευταίο χρόνο δε σημειώθηκε καμία αξιόλογη εξέλιξη προς την κατεύθυνση της οριστικής παύσης λειτουργίας των ανοιχτών χωματερών που λειτουργούν σχεδόν σε κάθε δήμο της χώρας, μεγάλη δημοσιότητα έλαβαν οι αντιδράσεις κατοίκων και φορέων από τις περιοχές, για τις οποίες το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) έκρινε ότι νόμιμα έχουν οριστεί ως τόποι υποδοχής των νέων ΧΥΤΑ στην Αττική. Συγκεκριμένα, με την απόφαση 1154/2007 της 18^{ης} Απριλίου, το Ε' Τμήμα του ΣτΕ έκρινε ότι η ΚΥΑ έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για τον ΧΥΤΑ Γραμματικού είναι νόμιμη, ανοίγοντας έτσι τον δρόμο και για αντίστοιχη κρίση στην περίπτωση του σχεδιασμού ΧΥΤΑ στην Κερατέα. Νωρίτερα, το ΣτΕ είχε αποφανθεί με παρόμοιο σκεπτικό απορρίπτοντας αίτηση ακυρώσεως για την κατασκευή και λειτουργία ΧΥΤΑ στον Δήμο Φυλής (απόφαση 967/2007, Τμ. Ε').

Στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημαντικό βήμα προς την ελαχιστοποίηση των απορριμμάτων αποτελεί η ψήφιση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της «Θεματικής Στρατηγικής για την ανακύκλωση των αποβλήτων» (2006/2175(INI)). Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό κείμενο στρατηγικού προσανατολισμού της ΕΕ προς μια Ευρώπη ελάχιστων στερεών αποβλήτων και μέγιστης αξιοποίησής τους για ανάκτηση υλικών και ενέργειας. Αξίζει να σημειωθεί πως η ανάκτηση υψηλού ποσοστού υλικών από τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων ήδη αποτελεί νομική υποχρέωση των κρατών μελών, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Οδηγίας 2004/12/ΕΚ⁷⁵ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, η οποία θέτει τον εξαιρετικά φιλόδοξο στόχο ανακύκλωσης μεταξύ 55 % τουλάχιστον και 80 % το πολύ, κατά βάρος, των απορριμμάτων συσκευασίας, έως τις 31 Δεκεμβρίου του 2008.

Στο καθαρά νομοθετικό επίπεδο, το ΥΠΕΧΩΔΕ ολοκλήρωσε τη διαδικασία τυπικής μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 2004/12/ΕΚ⁷⁶. Νωρίτερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε παραπέμψει τη χώρα μας στο ΔΕΚ λόγω της παράλειψης εναρμόνισης με την εν λόγω οδηγία (υπόθεση C-83/07). Τέλος, τον Μάιο ανακοινώθηκε η υπογραφή και προώθηση από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ προς τα συναρμόδια υπουργεία του σχεδίου ΠΔ για την οργάνωση και λειτουργία του Εθνικού

⁷³ Οδηγία 75/442/ΕΟΚ περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ L 194 της 25/07/1975).

⁷⁴ Οδηγία 1999/31/ΕΟΚ περί υγειονομικής ταφής αποβλήτων (ΕΕ L 182 16/07/1999).

⁷⁵ Οδηγία 2004/12/ΕΚ που τροποποιεί την οδηγία 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας (ΕΕ L 47/26 της 18.2.2004).

⁷⁶ ΚΥΑ 9268/469/2007 (ΦΕΚ Β' 286/02.03.2007)

Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων ΕΟΕΔΣΑΠ), η οποία εκκρεμεί από το 2001, κατ' εφαρμογή του Ν. 2939/2001⁷⁷.

β. Αστικά λύματα

Αναμφισβήτητα η σημαντικότερη εξέλιξη στον τομέα της διαχείρισης των αστικών λυμάτων είναι τα εγκαίνια, μόλις τον Ιούνιο του 2007, της μονάδας ξήρανσης της λυματολάσπης στην Ψυτάλλεια. Σημειώνεται πως με καθυστέρηση πολλών ετών και υπό την απειλή νέας παραπομπής της χώρας στο ΔΕΚ, οι εγκαταστάσεις λειτουργούν δοκιμαστικά. Η σωστή λειτουργία της μονάδας, όταν αυτή επιτευχθεί, αναμένεται να δώσει λύση στο χρονίζον πρόβλημα της συσσώρευσης εκατοντάδων χιλιάδων τόνων λάσπης και βέβαια να συμβάλει αποφασιστικά στη σωστή εφαρμογή της σχετικής Κοινοτικής νομοθεσίας. Ανοιχτό πρόβλημα όμως παραμένει η διάθεση των υπολειμμάτων από τη διαδικασία ξήρανσης που εκτιμάται ότι προσωρινά θα διατεθούν έναντι αμοιβής σε τσιμεντοβιομηχανίες για καύση. Υπενθυμίζεται ότι η ελλιπής διαχείριση της λυματολάσπης της Ψυτάλλειας αποτελεί μια «ανοιχτή» υπόθεση παραβίασης του Κοινοτικού δικαίου (Οδηγίες 75/442/ΕΟΚ⁷⁸ για τα απόβλητα και 91/271/ΕΟΚ⁷⁹ για τα αστικά λύματα).

Αρνητική εξέλιξη στον τομέα της διαχείρισης των υγρών αποβλήτων ήταν η παραπομπή της Ελλάδας στο ΔΕΚ για μη εξασφάλιση επαρκούς συστήματος επεξεργασίας αστικών λυμάτων σε 24 πόλεις. Η υπόθεση (C-440/06) αφορά την παραβίαση συγκεκριμένων υποχρεώσεων εκ μέρους της Ελλάδας που προβλέπονται στα άρθρα 3 και 4 της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

Πρόκειται αφενός για την υποχρέωση λειτουργίας δικτύου αποχέτευσης αστικών λυμάτων έως τις 31 Δεκεμβρίου 2000 σε όλους τους οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό άνω των 15.000 σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας. Κι αφετέρου, αφορά την υποχρέωση υποβολής σε δευτεροβάθμια επεξεργασία, το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2000, όλων των αστικών λυμάτων που απορρίπτονται σε αποχετευτικά δίκτυα οικισμών με ισοδύναμο πληθυσμό άνω των 15.000. Κατά τη λήξη της προθεσμίας που έταξε η Επιτροπή με την αιτιολογημένη της γνώμη (13 Σεπτεμβρίου 2005), 24 οικισμοί στην Ελλάδα δεν διέθεταν δίκτυο αποχέτευσης αστικών λυμάτων ή/και συστήματα επεξεργασίας των αστικών λυμάτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας.

Σημαντικές «ανοιχτές υποθέσεις» παραμένουν, η καθυστέρηση της δημιουργίας συστήματος συλλογής και κατάλληλης επεξεργασίας των αστικών λυμάτων στην περιοχή του Θριασίου (κατά παράβαση της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για τα αστικά λύματα) καθώς και η υπόθεση που αφορά στην κακή εφαρμογή 3, παρ. 1, και 5, παρ.1, 2 και 5, της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ (μη χαρακτηρισμός ως ευαίσθητων ζωνών 10 υδάτινων σωμάτων και έλλειψη συστημάτων συλλογής ή/και επεξεργασίας σε 14 οικισμούς).

γ. Τοξικά και επικίνδυνα απόβλητα

Στις 12 Δεκεμβρίου 2006 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να αποστείλει προειδοποιητική επιστολή στην Ελλάδα λόγω της καθυστέρησης στην διαδικασία έκδοσης της κοινής υπουργικής απόφασης για την κατάρτιση του σχεδίου διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων, που εκκρεμούσε από το 2005. Η εν λόγω διαδικασία επί παραβάσει αφορά όχι μόνο την έλλειψη σχεδίου διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων, αλλά αναφέρεται επίσης στο ασυμβίβαστο της διαχείρισης των

⁷⁷ Ν. 2939/2001 (ΦΕΚ Α'179/6.8.2001) «Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και άλλων Προϊόντων (ΕΟΕΔΣΑΠ) και άλλες διατάξεις».

⁷⁸ Οδηγία 75/442/ΕΟΚ «περί των στερεών αποβλήτων» (ΕΕ L 194 της 25/7/1975).

⁷⁹ Οδηγία 91/271/ΕΟΚ «για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων» (ΕΕ L 135 της 30/05/1991).

επικίνδυνων αποβλήτων με την Οδηγία για τα στερεά απόβλητα⁸⁰ (άρθρα 4 και 8), καθώς και με την Οδηγία περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων (99/31/ΕΚ).

Με την ΚΥΑ 8668/2007⁸¹ εγκρίθηκε ο πρώτος Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων. Η κοινή υπουργική απόφαση, που έρχεται εσπευσμένα λίγο μετά τη δεύτερη παραπομπή της χώρας για την απουσία ολοκληρωμένης διαχείρισης των επικινδύνων αποβλήτων στο Θριάσιο Πεδίο, έρχεται να ολοκληρώσει την ενσωμάτωση της Κοινοτικής Οδηγίας 91/689/ΕΚ⁸² και να καθορίσει ένα συγκεκριμένο σχέδιο διαχείρισης των επικίνδυνων αποβλήτων. Με τον Εθνικό Σχεδιασμό μεταβιβάζεται πλήρως στις επιχειρήσεις που παράγουν επικίνδυνα απόβλητα το κόστος και η ευθύνη της διαχείρισής τους, από την επεξεργασία τους έως την τελική τους διάθεση σε ειδικούς χώρους ταφής (ΧΥΤΕΑ). Τον Ιούνιο του 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκλεισε και την υπόθεση της ρύπανσης των υπόγειων υδάτων λόγω της απόρριψης επικίνδυνων ουσιών στο Θριάσιο Πεδίο (μη συμμόρφωση με την απόφαση ΔΕΚ C-163/03)

Ο «Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων» κάνει μια πρώτη αποτίμηση των παραγόμενων ποσοτήτων επικίνδυνων αποβλήτων στην Ελλάδα, τα οποία υπολογίζει στους 330.000 τόνους ετησίως, εκ των οποίων ένα ποσοστό της τάξης του 62% υποβάλλεται σε εργασίες διάθεσης, ενώ το υπόλοιπο σε εργασίες αξιοποίησης. Η έρευνα του ΥΠΕΧΩΔΕ αποτυπώνει την κοινή πρακτική της βιομηχανίας στην «προσωρινή» αποθήκευση των επικίνδυνων αποβλήτων στους χώρους παραγωγής τους. Σύμφωνα με την έκθεση, οι αποθηκευμένες ποσότητες είναι περίπου 660.000 τόνοι.

Όσον αφορά την προέλευσή τους, πρόκειται κυρίως για απόβλητα από βιομηχανικές δραστηριότητες (δουλειές, παραγωγή αλουμινίου, χαλυβουργίες, παραγωγή λιπασμάτων, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, παραγωγή οργανικών χημικών προϊόντων) όπως και από εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης κοινού (λιμάνια, αεροδρόμια, ΟΣΕ, ΟΤΕ κ.α.). Οι μεγαλύτερες ποσότητες παράγονται στην Αττική (48,5%), στην Κεντρική Μακεδονία (12,6%), στη Στερεά Ελλάδα (10,2%), στη Θεσσαλία (6,9%) και στη Δυτική Ελλάδα (5,2%).

Σε ειδικό καθεστώς διαχείρισης υπόκεινται τα «ρεύματα εναλλακτικής διαχείρισης», τα PCBs (πολυχλωριωμένα διφαινύλια, τριφαινύλια), τα επικίνδυνα ιατρικά απόβλητα, τα ζωικά υποπροϊόντα. Όσον αφορά στις παραγόμενες ποσότητες επικίνδυνων αποβλήτων, οι βιομηχανίες καλούνται να υποβάλλουν ετησίως στοιχεία στο ΥΠΕΧΩΔΕ για την παραγωγή και τη διαχείρισή τους, ενώ από το τέλος του Οκτωβρίου 2007 η εφαρμογή βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών στην παραγωγική διαδικασία θα είναι υποχρεωτική.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι ο μόνος τομέας στον οποίο η χώρα φαίνεται να εφαρμόζει την σχετική νομοθεσία είναι αυτός της συλλογής μπαταριών. Η εταιρεία ΑΦΗΣ Α.Ε. έχει οργανώσει ένα λειτουργικό σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης φορητών ηλεκτρικών σηλών αναλαμβάνοντας την συλλογή και τη διαλογή των μπαταριών και την αποστολή τους σε ειδικές μονάδες ανακύκλωσης τους στο εξωτερικό. Σύμφωνα με τα στοιχεία της εταιρείας, η ΑΦΗΣ έχει ήδη εγκαταστήσει 20500 κάδους συλλογής μπαταριών σε όλη την Ελλάδα, κατατάσσοντας τη χώρα δεύτερη στην ΕΕ, σε ό,τι αφορά την τοποθέτηση κάδων.

Παράλληλα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο ψηφίστηκε νέα Οδηγία⁸³ με την οποία θεσπίστηκαν αυστηρότεροι περιορισμοί στη χρήση κάποιων χημικών στις μπαταρίες,

⁸⁰ Οδηγία 2006/12/ΕΚ «περί των στερεών αποβλήτων» (ΕΕ L114/9 της 27.4.2006)

⁸¹ ΚΥΑ 8668/2007 (ΦΕΚ Β'287/2.3.2007)

⁸² Οδηγία 91/689/ΕΟΚ «για τα επικίνδυνα απόβλητα» (ΕΕ L 377/20 της 31.12.1991)

⁸³ Οδηγία 2006/66/ΕΚ «σχετικά με τις ηλεκτρικές σήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών σηλών και συσσωρευτών και με την κατάργηση της οδηγίας 91/157/ΕΟΚ» (ΕΕ L 266/1 της 26.9.2006).

ενώ επιδιώκεται σημαντική μείωση της εκροής επιβλαβών χημικών στο περιβάλλον μέσω της επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης και ανάκτησης καθώς και της υιοθέτησης τεχνολογιών κύκλου ζωής.

9. Περιβάλλον και βιομηχανία

Η εφαρμογή της Οδηγίας Seveso για την αντιμετώπιση των κινδύνων από μεγάλης έκτασης ατυχήματα σε εγκαταστάσεις που διαχειρίζονται επικίνδυνες ουσίες προχωρά με σημαντικά προβλήματα και ελλείψεις. Ενώ έχει ολοκληρωθεί η σύνταξη των σχεδίων έκτακτης ανάγκης (ΣΑΤΑΜΕ) για όλες τις 100 εγκαταστάσεις της χώρας, ακόμα εκκρεμεί η έγκρισή τους. Η έγκριση αναμένεται να συμπίσει με την έγκριση του γενικού Σχεδίου Αντιμετώπισης Ατυχημάτων Μεγάλης Έκτασης (Γενικό ΣΑΤΑΜΕ) που εκπονείται αυτή τη στιγμή από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Επίσης σημειώνεται ότι για όλα τα ήδη αναφερθέντα Σχέδια Έκτακτης Ανάγκης απαιτείται η επικαιροποίησή τους. Όμως, ενώ τα σχέδια αυτά έχουν ολοκληρωθεί, ουδέποτε έχουν δοκιμαστεί σε προσομοιώσεις ατυχημάτων, έτσι ώστε να ελεγχθεί η ετοιμότητα αλλά και να αξιολογηθούν οι περαιτέρω ανάγκες βελτίωσης.

Επιπλέον, από το 2005, οπότε και ολοκληρώθηκε πρόγραμμα που χρηματοδοτήθηκε από το ΕΠΠΕΡ για την ενημέρωση του κοινού, για την περίπτωση μεγάλων ατυχημάτων, δεν έχει οργανωθεί καμία περαιτέρω σχετική δράση.

Βασικές όμως ελλείψεις εμφανίζονται στον τομέα των επιθεωρήσεων των εγκαταστάσεων, οι οποίες βάσει της Οδηγίας πρέπει να διενεργούνται από τις Υπηρεσίες Βιομηχανίας των νομαρχιών τουλάχιστον μια σε ετήσια βάση. Ενδεικτικά, εκτιμάται πως για ολόκληρο το 2006 δεν πραγματοποιήθηκαν περισσότερες από 30 επιθεωρήσεις στις συνολικά 100 υπόχρεες βιομηχανίες. Η υποστελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών τόσο σε νομαρχιακό όσο και σε κεντρικό επίπεδο αποτελεί σαφώς τον κύριο παράγοντα αδυναμίας του συστήματος επιθεωρήσεων.

Σημειώνεται ότι ενσωματώθηκε η Οδηγία 2003/105/ΕΚ⁸⁴ η οποία συμπληρώνει την ισχύουσα νομοθεσία για την αντιμετώπιση των κινδύνων από μεγάλης έκτασης ατυχημάτων στο εθνικό δίκαιο⁸⁵ με καθυστέρηση περισσότερων των είκοσι μηνών. Η ΚΥΑ που μεταφέρει την Οδηγία στο εθνικό δίκαιο περιλαμβάνει σημαντικά λάθη, που είναι ενδεικτικό της εσπευσμένης διαδικασίας που ακολουθήθηκε με σκοπό να αποφευχθεί η καταδίκη από το ΔΕΚ (υπόθεση C-358/06). Με την κοινοποίηση της πράξης μεταφοράς της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραιτήθηκε της προσφυγής.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι τον Μάιο 2007, το ΥΠΕΧΩΔΕ έθεσε σε διαβούλευση σχέδιο ΚΥΑ για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία. Στο σχέδιο, το οποίο όπως και όλα τα προηγούμενα επιχειρεί να προηγηθεί της θέσπισης Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού, γίνεται ιδιαίτερη μνεία στην Οδηγία Seveso, ενώ επιχειρείται να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις του άρθρου 12 της 96/82/ΕΚ⁸⁶

10. Χωροταξικός σχεδιασμός

Η κυριότερη εξέλιξη που αφορά τον χωρικό σχεδιασμό ήταν η δημοσιοποίηση του σχεδίου Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΕΠΣΧΣΑΑ-ΑΠΕ) και των αντίστοιχων σχεδίων για τον Τουρισμό και για τη Βιομηχανία.

⁸⁴ Οδηγία 2003/105/ΕΚ «για τροποποίηση της οδηγίας 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες» (ΕΕ L 345/97 της 31/12/2003).

⁸⁵ ΚΥΑ 12044/613/2007 ΦΕΚ Β'376/19.03.2007.

⁸⁶ Οδηγία 96/82/ΕΚ «για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες», (ΕΕ L 10 της 14.1.1997).

Πρέπει να επισημανθεί ότι τόσο η κατάρτιση του ΕΠΣΧΣΑΑ-ΑΠΕ, όσο και των Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και για τη Βιομηχανία προηγήθηκαν του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Βάσει των άρθρων 7 και 18 του Ν. 2742/1999⁸⁷ «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη & άλλες διατάξεις», μόνο κατά την πρώτη εφαρμογή του νόμου, η κατάρτιση και έγκριση ειδικών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού χωρεί ανεξάρτητα από την ύπαρξη εγκεκριμένου γενικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης. Η πρώτη εφαρμογή του νόμου σε ζητήματα χωροταξικού σχεδιασμού πραγματοποιήθηκε το 2001 με την έγκριση του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού για τα σωφρονιστικά καταστήματα⁸⁸. Επομένως, το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης θα έπρεπε να έχει οριστικοποιηθεί και εγκριθεί ήδη πριν το ΕΠΣΧΣΑΑ-ΑΠΕ. Σημειώνουμε ότι η ολοκλήρωση και θέση σε διαβούλευση του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού αναμένεται από το 2001, οπότε το Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης κατάληξε σε τελική γνωμοδότηση επί της τότε εκδοχής του Πλαισίου.

Άλλη αξιοσημείωτη εξέλιξη ήταν η ανασύσταση με απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ του επί τρία χρόνια αδρανούς Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξικού Σχεδιασμού, καθώς η γνωμοδότησή του επί των σχεδίων ΕΠΣΧΣΑΑ που προωθεί το ΥΠΕΧΩΔΕ είναι απαραίτητη βάσει του άρθρου 7 παρ. 4 του Ν. 2742/99. Όπως ήταν αναμενόμενο, η επιλογή των τριών περιβαλλοντικών οργανώσεων που προβλέπονται από τον νόμο ως μέλη του Εθνικού Συμβουλίου δε βασίστηκε σε κριτήρια επιστημονικής κατάρτισης και σχετικής εμπειρίας, αλλά είχε ως γνώμονα τον αποκλεισμό οργανώσεων που έχουν ασκήσει τεκμηριωμένη κριτική στην πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ. Έτσι, αποκλείστηκαν τα μέλη του προηγούμενου Εθνικού Συμβουλίου WWF Ελλάς και Ελληνική Εταιρεία Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Τα σχόλια του WWF Ελλάς στα δύο σχέδια ΕΠΣΧΣΑΑ είναι προσβάσιμα ηλεκτρονικά στη διεύθυνση <http://politics.wwf.gr> → Παρεμβάσεις WWF.

⁸⁷ Ν. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη & άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999).

⁸⁸ ΥΑ 28704/4362 ΦΕΚ Β'1575/28.11.2001 «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Καταστημάτων Κράτησης».

Γ. Συμπεράσματα

Η χρονιά που πέρασε από την προηγούμενη έκθεση του Μαΐου 2006 χαρακτηρίστηκε από μια αγωνιώδη προσπάθεια του ΥΠΕΧΩΔΕ για ολοκλήρωση των εκκρεμοτήτων μεταφοράς οδηγιών της ΕΕ στο εθνικό μας δίκαιο, αποφυγή περαιτέρω παραπομπών στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και υποβολής προστίμων στην χώρα. Αυτή η προσπάθεια είχε ως αποτέλεσμα την ολοκλήρωση των διαδικασιών ενσωμάτωσης 13 οδηγιών, αλλά δυστυχώς οι περιβαλλοντικές επιδόσεις της χώρας για την περίοδο αυτή εξαντλήθηκαν στην ικανοποίηση κάποιων από τις πολλές τυπικές υποχρεώσεις που απορρέουν από την περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι την ευθύνη για την ενσωμάτωση των περισσότερων αυτών Οδηγιών είχε το ΥΠΕΧΩΔΕ ως συναρμόδιο υπουργείο για τον συντονισμό της περιβαλλοντικής πολιτικής της χώρας. Όμως ιδιαίτερη μνεία πρέπει και στο γεγονός ότι η συναρμοδιότητα με άλλα υπουργεία που σε αρκετές περιπτώσεις έχουν εντάξει στη δικαιοδοσία τους Κοινοτικές πολιτικές για τις οποίες η χώρα λογοδοτεί σε επίπεδο ΕΕ μέσω του ΥΠΕΧΩΔΕ, στις περισσότερες περιπτώσεις δημιουργεί σοβαρά κωλύματα στην επί της ουσίας εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας. Τέτοια είναι η περίπτωση της Οδηγίας 2002/91/ΕΚ για την ενεργειακή απόδοση των κτηρίων, η οποία ακόμα δεν έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο, που τυπικά εμπίπτει στις αρμοδιότητες του ΥΠΕΧΩΔΕ, αλλά επί της ουσίας αποτελεί αρμοδιότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης. Η περίπλοκη αυτή κατάσταση είναι απλώς ενδεικτική της ανυπαρξίας κεντρικού συντονισμού σε ζητήματα περιβάλλοντος και βεβαίως της έλλειψης ολοκληρωμένης και συνεκτικής εθνικής πολιτικής για το περιβάλλον και των αναγκαίων, κατ' επέκταση, δομών και υποδομών για να την υλοποιήσουν.

Σημαντική πηγή περιβαλλοντικών δεινών παραμένει η απουσία αποτελεσματικού μηχανισμού ελέγχου του περιβαλλοντικού εγκλήματος. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως ενώ κατά την έκθεση του 2005 η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος ήταν ήδη υποστελεχωμένη κατά 57% με 33 άτομα προσωπικό, ενώ για το 2006 η στελέχωση μειώθηκε στα 29 άτομα⁸⁹. Σύμφωνα με πληροφορίες από την ΕΥΕΠ, αυτή την περίοδο προωθούνται τα απαραίτητα για την πρόσληψη περισσότερων των 20 νέων στελεχών στην Υπηρεσία, γεγονός που θα την ενδυναμώσει ακόμα κι αν δεν καλυφθούν στο σύνολο τους οι προβλεπόμενες από τη σχετική νομοθεσία θέσεις.

Κατά την περίοδο αναφοράς καταγράφηκε επίσης μία μείωση στις «ανοιχτές» υποθέσεις της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αυτό οφείλεται σε τρεις λόγους⁹⁰. Πρώτον, ότι τον τελευταίο χρόνο πράγματι έκλεισαν μία σειρά υποθέσεων οι περισσότερες από τις οποίες αφορούσαν καθυστέρηση στην ενσωμάτωση κοινοτικών Οδηγιών. Δεύτερον, λόγω φόρτου εργασίας και σε μία προσπάθεια ορθολογικής διαχείρισης του όγκου των υποθέσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ότι προσπαθεί να μην ανοίγει νέες υποθέσεις πριν εξαντλήσει όλα τα περιθώρια πίεσεων σε διμερές επίπεδο επαφών με το κράτος μέλος. Αντίστοιχα διστακτική εμφανίζεται και στην προοπτική παραπομπής υποθέσεων στο ΔΕΚ αφού έχει ανοίξει μία υπόθεση. Τρίτον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφασίσει να ελέγχει την εφαρμογή της νομοθεσίας σε οριζόντιο επίπεδο, το οποίο σημαίνει ότι δεν ανοίγει ξεχωριστή υπόθεση για κάθε συγκεκριμένη παραβίαση ή καθυστέρηση, αλλά τις ομαδοποιεί είτε ανά κράτος μέλος είτε ανά παραβιαζόμενη Οδηγία.

⁸⁹ Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης. «Ετήσια έκθεση 2006». Αθήνα: Μάιος 2007.

⁹⁰ European Commission. Seventh Annual Survey on the implementation and enforcement of Community environmental law 2005. SEC (2006)1143. Brussels, 8.9.2006.

Απειροελάχιστη όμως πρόοδος καταγράφηκε στο επίπεδο της επί της ουσίας εφαρμογής του περιβαλλοντικού δικαίου, γεγονός που δυστυχώς αποδεικνύει για άλλη μια φορά πως στην Ελλάδα το περιβαλλοντικό δίκαιο αντιμετωπίζεται ως καταναγκασμός και όχι ως σημαντική ευκαιρία για τη δημιουργία μιας σύγχρονης εθνικής περιβαλλοντικής πολιτικής με όραμα την αειφόρο ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής.

Οι διαπιστώσεις που αναλύθηκαν στην πρώτη έκθεση του WWF Ελλάς για την περιβαλλοντική νομοθεσία⁹¹, κυρίως όσον αφορά τη διάγνωση των προβλημάτων (βλέπε παράρτημα Α) και τη διατύπωση προτάσεων για την αντιμετώπισή τους παραμένουν επίκαιρες. Τονίζουμε ότι τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος είναι θεσμικά και πηγάζουν από την προβληματική οργάνωση της περιβαλλοντικής δομής και υποδομής. Η ελλιπής στελέχωση, κατάρτιση αλλά και χρηματοδότηση των αρμόδιων υπηρεσιών περιβαλλοντικής πολιτικής οδηγούν στην προβληματική εφαρμογή των νομοθετικών διατάξεων. Επιπλέον, η απουσία εργαλείων, όπως οι δασικές χάρτες, το κτηματολόγιο, αλλά και μέσων, όπως ο συντονισμός διεσπαρμένων υπηρεσιών και κατακερματισμένων αρμοδιοτήτων, δεν επιτρέπουν τον ορθό σχεδιασμό μέτρων και παρεμβάσεων. Τέλος, οι αδύναμοι μηχανισμοί διεξαγωγής ελέγχου και επιβολής των απαραίτητων κυρώσεων δεν επαρκούν, καθιστώντας την πολιτεία συνεργό στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, αλλά και πιο σημαντικό στην απαξίωση της δυνατότητας διορθωτικής παρέμβασης του κρατικού μηχανισμού.

Για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα αυτά χρειάζονται γενναίες αποφάσεις που θα πλαισιώνονται από την αντίστοιχη πολιτική βούληση, η οποία προφανώς δεν μπορεί να εξαντλείται στην πλήρωση τυπικών υποχρεώσεων της χώρας, όπως η ενσωμάτωση Κοινοτικών Οδηγιών. Αν πράγματι η Ελλάδα επιδιώκει ένα μέλλον χωρίς την ασφυκτική πίεση προσφυγών στο ΔΕΚ και την απειλή επιβολής προστίμων, πρέπει να προχωρήσει στον σχεδιασμό ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής πολιτικής και στρατηγικής. Είναι επίσης απαραίτητο να πραγματοποιηθεί ριζική αναδόμηση του συστήματος περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, ώστε να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι σοβαρές παθογένειες της δημόσιας διοίκησης που τελικά υποβαθμίζουν τις δυνατότητες της χώρας για ουσιαστική εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Συντάκτες έκθεσης: Θεοδότη Νάντσου (tnantsou@wwf.gr), Ιόλη Χριστοπούλου (i.christopoulou@wwf.gr), Αχιλλέας Πληθάρας (a.plitharas@wwf.gr), Παναγιώτα Μαραγκού (p.maragou@wwf.gr), Γιώργος Παξιμάδης (g.paximadis@wwf.gr) και Ντόρα Πετρούλα (d.petroula@wwf.gr). Σημαντική ήταν επίσης η συμβολή της Δέσποινας Πασσαλή στην έρευνα των δεδομένων που παρουσιάζονται στην έκθεση.

⁹¹ WWF Ελλάς. «Δεσμεύσεις χωρίς εφαρμογή: η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα». Αθήνα, Μάιος 2005. Η έκθεση είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή στη διεύθυνση <http://politics.wwf.gr> → Παρατηρητήριο περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τα βασικά προβλήματα που δυσχεραίνουν την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας⁹²

1. **Έλλειμμα περιβαλλοντικής πολιτικής**
 - Σαφής έλλειψη πολιτικής βούλησης
 - Έλλειψη συνεπούς και ολοκληρωμένης εθνικής πολιτικής για το περιβάλλον
 - Απουσία κεντρικού χωροταξικού σχεδιασμού
2. **Έλλειμμα νομοθεσίας**
 - Χαοτική πολεοδομική νομοθεσία με περιβαλλοντικό έλλειμμα
 - Ασάφειες και περίπλοκη δομή ισχύουσας νομοθεσίας
3. **Έλλειμμα εφαρμογής νομοθεσίας**
 - Υπερβολική νομοθετική δραστηριότητα της Βουλής
 - Πλημμελής εφαρμογή νομοθεσίας από αρμόδιες υπηρεσίες
 - Μη συμμόρφωση της Διοίκησης με τις αποφάσεις των δικαστηρίων
 - Μακροχρόνιες διαδικασίες ελέγχου των παραβάσεων
 - Προβληματική εφαρμογή του Κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος
4. **Έλλειμμα δομών και υποδομών**
 - Έλλειψη επιστημονικών δεδομένων για το φυσικό περιβάλλον
 - Απουσία κτηματολογίου και δασικών χαρτών
 - Ελλιπής στελέχωση αρμόδιων υπηρεσιών και απουσία μηχανισμών ελέγχου
 - Ανεπαρκής χρηματοδότηση
 - Ελλιπής γνώση της ισχύουσας νομοθεσίας από τις αρμόδιες υπηρεσίες
5. **Έλλειμμα περιβαλλοντικού πολιτισμού**
 - Πολιτική αναξιοπιστία
 - Απουσία διαδικασιών διαβούλευσης
 - Ελλιπής ενημέρωση του κοινού

⁹² Η διάγνωση των προβλημάτων πραγματοποιήθηκε κατά τη φάση σύνταξης της έκθεσης του WWF Ελλάς, «Δεσμεύσεις χωρίς εφαρμογή: η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα». Αθήνα, Μάιος 2005. Στην έκθεση του 2005 περιλαμβάνεται και εκτενής ανάλυση των προβλημάτων. Η έκθεση είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή στη διεύθυνση <http://politics.wwf.gr> → Παρατηρητήριο περιβαλλοντικής νομοθεσίας.